KVS **150** VUOTTA

Mobiilietäopetuksen toimintamalli

LAPSEN OIKEUS OPPIMISEEN HAURAILLA ALUEILLA

Kvs
Säätiö
Foundation

ILONA TAIMELA, OPETTAJA ”AINO”
TUIJA TAMMELANDER (TOIM.)

Ilona Taimela
Opettaja ”Aino”
Tuija Tammelander (toim.)

Teoksen ovat kirjoittaneet etäkoulu-hankkeen opettajat Ilona Taimela ja Opettaja ”Aino” ja toimittanut koulunjohtaja Tuija Tammelander.
Opettaja ”Aino” on pseudonyymi toiselle hankkeessa työskennelleelle opettajalle, joka ei halua nimeään julkisuuteen.

Kielenhuolto: Kirsti Karttunen

Kuvat: Kvs-säätiö (Kansanvalistusseura sr.)

Taitto ja graafinen suunnittelu: Pinja Meretoja

Julkaisija: Kvs-säätiö (Kansanvalistusseura sr.)

ISBN 978-951-9140-77-3

Tämä julkaisu on toteutettu osana Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamaa Syyrian al-Holin leirillä olevien suomalaislasten etäkoulu-hanketta.

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

Alkusanat

Maaliskuussa 2020 sain Suomen ulkoministeriöstä puhelun, joka käynnisti yhden Kvs-säätiön merkittävimmistä toimista kautta aikojen. Suomalaisia lapsia oli äärimmäisissä olosuhteissa ilman mahdollisuutta käydä koulua, ja jotain täytyi tehdä, nopeasti.

Sata vuotta aiemmin säätiömme oli käynnistänyt Suomessa etäopetuksen. Espanjantauti-pandemia oli pakottanut perheet kotiin ja tarvittiin pikaista apua kotiopetuksen kehittämiseen. 1970-luvulla käynnistimme etäkoulun ulkosuomalaisten perheiden lapsille. Nykyään Etäkoulu Kulkuri toimii yli 60 maassa ja sen verkkokoulussa opiskelee yli 500 ulkosuomalaista lasta.

Ulkoministeriön puhelu maaliskuussa 2020 viritti käyttöön satavuotisen kokemuksemme etäopetuksen järjestämisestä.

Käynnistimme prosessin, jonka tulokset ovat ennennäkemättömiä. Äärimmäisissä olosuhteissa oleville lapsille luotiin etäkoulu, jonka oppimistulokset ylittivät kaikkien odotukset. Taustalla on pitkäjänteinen työ suomalaisen koulutuksen kehittämiseksi.

Suomalaista koulua ja sen tarjoamaa opetusta pidetään yhtenä maailman parhaimmista. Kyse on nimenomaan järjestelmästä, joka luo parhaat olosuhteet oppimiseen.

Äärimmäisissä olosuhteissa olevien lasten etäkoulun toteuttaminen on mittava kokonaisuus – kuin palapeli, jossa jokainen osa on tärkeä, ja jossa yhteinen tavoite muuttuu toimivaksi kokonaisuudeksi. Viranomaisten ja koulutuksen järjestäjän – tässä tapauksessa säätiömme – yhteistyö on tärkeää. Vain näin voitiin luoda olosuhteet, joissa opetus saattoi tuottaa tuloksia.

Koulutuksen järjestämistyö ja hallinto jää usein unohduksiin, vaikka ilman niitä koulun ja sen opettajien toiminta ei ole mahdollista. Etäkoulun tapauksessa tarvittiin lukemattomia kokouksia, puheluita, rahoituksen järjestämistä, organisointia ja paljon tahtoa voittaa käytännön esteitä. Organisaatiomme avulla saimme parhaat opettajat toteuttamaan opetusta, ja heille tarvittavat resurssit ja tuen. Kyse on tiimityöstä, jossa jokaisen rooli on tärkeä.

Suomalaisten opettajien pedagoginen ammattitaito ratkaisi viime kädessä tulokset, jotka ovat nyt luettavissa tästä raportista. Lämmin kiitokseni kaikille, jotka mahdollistivat tämän huikean hankkeen: opettajatiimimme, koulunjohtomme, ulkoministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, Opetushallitus sekä lukemattomat asiantuntijat hallinnossa, viestinnässä ja johdossa.

Toivomme tämän raportin myötä, että etäkoulumallia hyödynnetään, kun haavoittuvissa olosuhteissa elävien lasten ja nuorten oikeus oppimiseen halutaan turvata. Annamme mielellämme lisätietoja ja tukea etäkoulun toteutukseen.

Helsingissä 4.2.2022
Lauri Tuomi
KTT, toimitusjohtaja, Kvs-säätiö

Sisällys

1 JOHDANTO ... 5

2 KESKEISET KÄSITTEET ... 7
2.1 Haurailla alueilla eläminen ... 7
2.2 Mobiilietäopetus ... 8
2.3 Lähiaikuinen ... 8
2.4 Yhteistyötahot ... 8

3 PEDAGOGISET PERIAATTEET ... 9
3.1 Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ... 9
3.2 Vapaaehtoisuus ... 9
3.3 Yksilöllisyys ... 9
3.4 Joustavuus ... 10
3.5 Positiivisuus ja kokonaisvaltainen hyvinvointi ... 10
3.6 Vuorovaikutteisuus ... 10
3.7 Toiminnallisuus ... 11
3.8 Jatkuvuus ... 11

4 MOBIILIETÄOPETUKSEN TOIMIJAT ... 12
4.1 Oppija ... 12
4.2 Lähiaikuinen ... 12
4.3 Opettajat ... 13
4.4 Opetuksen järjestäjä ... 13

5 OPPIMISYMPÄRISTÖ JA OPETUKSEN SUUNNITTELU ... 15
5.1 Fyysinen oppimisympäristö ... 15
5.1.1 Asumisolot ja oppimisen fyysiset edellytykset ... 15
5.1.2 Opiskeluun tarvittava tekniikka ... 16
5.1.3 Opiskeluvälineet ja tiedonlähteet ... 16
5.1.4 Äänriolosuhteet ... 17

5.2 Sosiaalinen oppimisympäristö ... 17
5.2.1 Sosiaalinen vuorovaikutus ... 17
5.2.2 Monikulttuurisuus ja monikielisyys ... 18
5.2.3 Sosiaaliset rakenteet ... 18
5.2.4 Oppijan toimijuus ... 19
5.3 Psyykkinen oppimisympäristö ... 19
5.3.1 Kognitiiviset tekijät: opiskeluvalmius ja akateemiset taidot ... 20
5.3.2 Emotionaaliset tekijät: tunteet ja motivaatio ... 20
5.3.3 Psyykkiset tekijät: trauma, pelko ja huoli ... 20

6 ETÄKOULU KÄYTÄNNÖSSÄ ... 21
6.1 Etäkoulun oppilasryhmät ... 21
6.2 Pikaviestisovellus mobiilietäopetuksen käyttöön ... 22
6.3 Aikataulu ... 22
6.4 Oppimateriaali ... 26

7 OPPIAINEET JA SISÄLLÖT ... 27
7.1 Kielten opettaminen ... 27
7.1.1 Äidinkieli ja kirjallisuus ... 27
7.1.2 Vieraan kielen opettaminen ... 36
7.2 Matematiikka ... 39
7.3 Ympäristöoppi: biologia ja maantieto ... 49
7.5 Historia ... 54
7.6 Yhteiskuntaoppi ... 57

8 LAAJA-ALAISEN OSAAMISEN TAVOITTEET ... 59
8.1 Varhaiskasvatusikäiset lapset ... 59
8.1.1 Ajattelu ja oppiminen ... 59
8.1.2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu ... 60
8.1.3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot ... 60

8.1.4 Monilukutaito, viestintä- ja teknologinen osaaminen ... 61
8.1.5 Osallistuminen ja vaikuttaminen ... 62
8.2 Peruskoulu- ja toisen asteen ikäiset oppijat ... 62
8.2.1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen ... 62
8.2.2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu ... 63
8.2.3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot ... 64
8.2.4 Monilukutaito ... 65
8.2.5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen ... 66
8.2.6 Työelämätaidot ja yrittäjyys ... 67
8.2.7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen ... 67

9 ARVIOINTI JA PALAUTE ... 69
9.1 Oppijan arviointi ... 69
9.2 Palaute mobiilietäopetuksesta ... 70

10 MOBIILIETÄOPETUKSEN MERKITYS JA VAIKUTTAVUUS ... 72
10.1 Koulutuksen merkitys oppijoille ... 72
10.1.1 Koulutuksen merkitys elämänkaarella ... 72
10.1.2 Koulutus osana kotoutumista ... 73
10.1.3 Koulutus väkivaltaisen radikalisoitumisen ennaltaehkäisemisessä ... 73
10.2 Koulutuksen merkitys lähiaikuiselle ... 73
10.3 Mobiiliopetuksen yhteiskunnallinen merkitys ... 74

11 MOBIIILIETÄOPETUKSEN TULEVAISUUS ... 75
11.1 Mobiilietäopetuksen kehittäminen Etäkoulu-hankkeessa ... 75
11.2 Mobiilietäopetuksen mahdollisuudet tulevaisuudessa ... 76

LÄHTEET ... 77

LIITE ... 80

1 Johdanto

Oppiminen on universaali, luovuttamaton ja jakamaton perusoikeus. Ihminen, joka opiskelee ja oppii, saa laaja-alaisia inhimillisiä, sosiaalisia, terveydellisiä sekä taloudellisia etuja. Opiskelu ja oppiminen vähentävät köyhyyttä, edistävät kestävää kasvua, ehkäisevät eriarvoisuutta ja epäoikeudenmukaisuutta sekä johtavat erityisesti naisten ja lasten parempaan terveyteen. Lisäksi ne edistävät vakautta ja rauhaa, suojelevat planeettaa ja auttavat rakentamaan kestävyyttä kriisien käsittelyssä (UNESCO et al, 2021).

Jokaisella lapsella on oikeus lapsuuteen. Tämän turvaa Suomen ratifioima YK:n Lapsen oikeuksien yleissopimus (YK, 1989), johon on kirjattu myös lapsen oikeus ilmaiseen peruskoulutukseen. Samoin YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelman, Agenda 2030, tavoitteena on taata kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus (UN General Assembly, 2015).

Kvs-säätiö toteutti ulkoministeriön aloitteesta, opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamana Etäkoulu-hankkeen vuosina 2020–2021. Hankkeella vastattiin YK:n lasten oikeuksien tavoitteisiin kehittämällä ja toteuttamalla suomalaisen varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien mukaista mobiilietäopetusta Syyriassa al-Holin leirillä eläville suomalaisille lapsille ja nuorille.

Hankkeen sytykkeenä oli viranomaisten toive turvata lasten perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen myös poikkeuksellisissa olosuhteissa. Tavoitteena oli tuoda lasten ja nuorten arkeen rutiinia ja virikkeitä sekä mahdollisuuksia oppimisen ja oivaltamisen iloon. Lisäksi tavoitteena on ollut tukea sekä edistää kriisin keskellä elävien lasten ja nuorten kotoutumista Suomeen.

Al-Holissa asuvat 23 oppilasta saivat opetusta liki vuoden verran. Etäopetus toteutettiin kokonaan Whatsapp-viestien avulla. Koska mobiilietäopetukseen perustuvaa opetusmateriaalia ei ollut valmiina, vastasi Etäkoulu-hankkeen työryhmä sen luomisesta noudattaen Suomen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen opetussuunnitelmia. Tämän pohjalta syntyi Etäkoulu-toimintamalli. Hankkeessa luotu mobiilietäopetus on tiettävästi edelläkävijä myös kansainvälisesti.

Toimintamalli soveltuu tilanteisiin, joissa lapsen ja nuoren lähellä elävällä aikuisella on käytet-

tävissä mobiililaite ja internetyhteys. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi pakolaisleireillä tai kehittyvien maiden syrjäseuduilla eläviä lapsia ja nuoria, joiden koulunkäynti on keskeytynyt pandemian, luonnonolojen, sodan, pakolaisuuden tai muun vastaavan syyn takia. Toimintamalli tarjoaa näkökulmia mobiilietäopetuksen kehittämiseen myös varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa.

Etäkoulu-toimintamallin kuvaus sisältää:

- toimintaa ohjaavat pedagogiset periaatteet
- tietoa oppimisesta hauraillla alueilla
- kuvauksen mobiilietäopetuksen toteutuksesta käytännössä ja esimerkkejä oppiaineiden opetuksesta
- tietoa haurailla alueilla elävien lasten mobiilietäopetuksen haasteista
- pohdintaa mobiilietäopetuksen merkityksestä ja tulevaisuudesta.

2 Keskeiset käsitteet

Tässä luvussa määritellään Etäkoulu-hankkeeseen ja mobiilietäopetukseen liittyvät keskeiset käsitteet.

2.1 Hauraillа alueilla eläminen

Valtiot ovat hauraita, kun niiltä puuttuu poliittista tahtoa ja/tai kapasiteettia tarjota valtioiden perustoimintoja, joita tarvitaan köyhyyden vähentämiseen, kehitykseen ja väestön turvallisuuden ja ihmisoikeuksien turvaamiseen (OECD/DAC, 2007). Hauraiden valtioiden käsite ei ole yksiselitteinen (Kotilainen, 2014). Hauraiden valtioiden on todettu kuitenkin olevan kykenemättömiä ylläpitämään kunnollista hallintoa tai suhdetta kansalaisyhteiskuntaan. Tällöin syntyy *hauraita alueita,* jotka ovat erittäin alttiita levottomuuksille ja konflikteille. Näillä alueilla on myös heikot edellytykset vastata luonnonkatastrofeihin, talouskriiseihin tai aseellisiin konflikteihin. Siksi alueilla on humanitäärisiä ongelmia ja ääriliikkeitä.

Hauraita alueita ovat esimerkiksi sota-alueet, erilaiset suuret vakiintuneet pakolais- ja vankileirit, kehittyvien maiden syrjäseudut, sekä suurkaupunkien slummit. Lisäksi ihminen voi olla haavoittuvassa asemassa hauraiden valtioiden alueella ollessaan siellä pakomatkalla. Myös luonnonkatastrofit, kuten tulvat, maanjäristykset, tsunamit ja tulivuorenpurkaukset, sekä ilmastonmuutos aiheuttavat hauraita alueita, joskus myös jo ennestään hauraiden valtioiden alueille.

Haurailla alueilla elävillä ihmisillä elämän perusedellytykset eivät välttämättä toteudu. Tämä voi tarkoittaa muun muassa

- fyysistä uhkaa yksilön koskemattomuudelle
- haasteita ravinnon ja veden saamisessa
- terveysongelmia ja vaikeuksia terveydenhuollon saavutettavuudessa
- köyhyyttä
- pulaa vaatetuksesta ja hygieniatarvikkeista
- heikkoja asumisoloja ja infrastruktuuria
- syrjäistä asuinaluetta kaukana kouluista ja palveluista
- lapsityövoiman käyttöä
- koulutusmahdollisuuksien puutetta
- seksuaalioikeuksien toteutumattomuutta.

2.2 Mobiilietäopetus

Mobiilietäopetuksella tarkoitetaan tässä toimintamallissa mobiililaitteen välityksellä toteutettavaa etäopetusta haurailla alueilla eläville lapsille ja nuorille. Se on ajasta ja maantieteellisestä paikasta riippumatonta, joustavaa ja saavutettavaa etäopetusta (Tugrul Korucu, Agah & Alkan, Ayse. 2011).

2.3 Lähiaikuinen

Lähiaikuinen on mobiilietäopetuksen keskeinen toimija oppijan ja opettajan lisäksi. Hän välittää opettajan lähettämät oppimateriaalit oppilaalle, tukee oppijan opiskelua sekä toimii aktiivisessa vuorovaikutuksessa opettajan kanssa. Tarkemmin lähiaikuisen rooliin perehdytään neljännessä luvussa.

2.4 Yhteistyötahot

Mobiilietäopetuksen *yhteistyötahot* ovat toimijoita, joiden aloitteesta mobiilietäopetus käynnistetään ja/tai rahoitetaan, ja joiden kanssa oppijoilla tai heidän lähiaikuisillaan on vakiintunut vuorovaikutussuhde. Näitä voivat olla esimerkiksi valtion tai kunnan viranomaiset ja yritysten tai avustusjärjestöjen työntekijät. Yhteistyötahot voivat osallistua mobiilietäopetuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen.

3 Pedagogiset periaatteet

Ennen etäopetuksen aloittamista määriteltiin pedagogiset lähtökohdat ja periaatteet, joiden pohjalle toiminta rakentui. Etäkoulu-hankkeen mobiilietäopetus perustui kahdeksaan pedagogiseen periaatteeseen: yksilöllisyys, vapaaehtoisuus, toiminnallisuus, vuorovaikutteisuus, joustavuus, positiivisuus, jatkuvuus sekä tasa-arvo ja yhdenvertaisuus.

3.1 Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Mobiilietäopetuksen lähtökohtana ovat lasten oikeudet ja niiden toteutuminen haurailla alueilla. Tavoitteena on saavuttaa jokainen mahdollinen oppija. Kaikilla on oikeus osallistua opetukseen yhdenvertaisesti sukupuolesta, iästä, syntyperästä, kulttuuritaustasta, elämänkatsomuksesta, elinolosuhteista, terveydentilasta tai huoltajien taustoista riippumatta. Jokainen oppija on yhtä arvokas.

3.2 Vapaaehtoisuus

Mobiilietäopetus perustuu vapaaehtoisuuteen. Mahdollisuutta opetukseen tarjotaan avoimesti, siihen kannustetaan positiivisesti, ja halukkaat voivat ilmoittautua mukaan toimintaan. Osallistujilla on oma motivaatio osallistua opetukseen.

Halukkaita oppijoita voi tulla lisää opetuksen jo käynnistyttyä. Osa voi rohkaistua mukaan nähtyään, miten opetus käytännössä toimii. Jos opetukseen osallistumisen edellytykset kohenevat, mukaan voi ilmoittautua myöhemmin. Tämä vaatii opetukselta ja opetuksen tarjoajilta joustavuutta.

Vapaaehtoisuuden kääntöpuolena on mahdollisuus opiskelun keskeyttämiseen eri syistä. Haurailla alueilla elävien lasten ja nuorten elämä voi muuttua nopeasti. Yllättävät muutokset elinympäristössä ja yhteisössä saattavat kuormittaa oppijan tai lähiaikuisen jaksamista, jolloin aikaa opiskelulle ei enää ole.

3.3 Yksilöllisyys

Mobiilietäopetuksen tavoitteena on tukea jokaisen oppijan yksilöllistä kehitystä. Tämä vaatii oppijantuntemusta, joka rakentuu opettajan, lähiaikuisen ja oppijan välisessä vuorovaikutuk-

sessa. Tavoitteena on selvittää kunkin oppijan edellytykset opiskeluun, mahdollinen koulutustausta, perustaitojen lähtötaso ja vahvuudet. Jokaiselle oppilaalle tarjotaan opetusta ja tehtäviä, jotka ovat hänelle tarpeellisia, tärkeitä ja merkityksellisiä.

Vaikka oppilaat jaetaan taitotason perusteella ryhmiin, voidaan tehtäviä eriyttää vähitellen karttuvan oppijantuntemuksen perusteella niin, että ne vastaavat oppijoiden yksilöllisiä tarpeita. Haurailla alueilla elävillä lapsilla ja nuorilla on usein heikot akateemiset perustaidot ja kielitaito. Usein heillä on myös traumaattisia kokemuksia, jotka vaikuttavat oppimiseen heikentäen oppimisen edellytyksiä. Tehtäviä on uskallettava eriyttää rohkeasti alaspäin ja keskityttävä perustaitojen vahvistamiseen.

3.4 Joustavuus

Mobiilietäopetuksessa aikataulut ja sisällöt joustavat oppijoiden tarpeiden ja tilanteiden mukaan. Tavoitteena on luoda jokaiselle oppilaalle hänen tarpeisiinsa sopivat etäopetuskäytännöt. Oppijan esittämät toiveet ja elinolosuhteet otetaan huomioon opetuksen määrän ja sisältöjen suunnittelussa. On varauduttava nopeisiin, yllättäviin ja suuriin muutoksiin oppijan olosuhteissa ja mahdollisuuksissa osallistua opetukseen.

Koska oppijoiden käytössä olevat mobiililaitteet ja internetyhteys eivät aina toimi, etäopetus ei ole reaaliaikaista. Oppijoita kannustetaan tehtävien palauttamiseen, mutta se on heille vapaaehtoista. He opiskelevat omassa tahdissaan lähiaikuisen ohjaamana.

Etäkoulun toimintamallissa opetuksen tavoitteet ja sisällöt perustuivat suomalaiseen opetussuunnitelmaan, mutta niitä muokattiin tarvittaessa vuorovaikutuksessa opetuksen järjestäjän, opettajan sekä oppijoiden ja lähiaikuisten kanssa. Kielitaidon ja matematiikan perustaitojen vahvistaminen oli ensisijaista. Muita oppiaineita opetettiin oppijoiden tarpeiden, kiinnostuksen ja mahdollisuuksien mukaan.

3.5 Positiivisuus ja kokonaisvaltainen hyvinvointi

Mobiilietäopetuksen tavoitteena on tarjota positiivisia virikkeitä ja mahdollistaa oppimisen ilo haurailla alueilla eläville lapsille ja nuorille. Positiivinen ja kannustava ilmapiiri sallii epäonnistumisen ja ihmettelyn. Lapsen ja nuoren arvostavaa kohtaamista ja etenkin hyvän huomaamista korostavan positiivisen pedagogiikan avulla tuetaan oppijoiden vahvuuksia, positiivisen minäkuvan rakentumista ja uskoa tulevaisuuteen (Waters, Lea. 2011).

Opetuksen lähtökohtana on lasten ja nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen. Oppijoille tarjotaan turvallinen sovellus ja hyvinvointia vahvistavia tehtäviä, missä opitaan arjen taitoja ja tunteiden tunnistamista.

3.6 Vuorovaikutteisuus

Mobiilietäopetus perustuu luottamukselliseen vuorovaikutukseen opettajan, oppijan ja lähiaikuisen välillä. Opetusta suunnitellaan, toteutetaan ja kehitetään yhdessä. Toiminnan perustana on vähitellen rakentuva merkityksellinen luottamussuhde, joka kehittyy arkisia kuulumisia vaihtaessa ja opetusta pohdiskellessa. Oppiminen ja siihen liittyvä vuorovaikutus toimivat myös oppijan voimaannuttajina ja aktivoijina.

Tavoitteena on rakentaa kasvatuskumppanuus opettajan ja oppimista ohjaavan lähiaikuisen välille. Tämä voi tarkoittaa myös tukea vanhemmuuteen, jos muuta tukiverkostoa ei ole. Lähiaikuisille esimerkiksi jaetaan tietoa lapsen ja nuoren normaalista kehityksestä sekä ohjataan lapsen ja nuoren positiiviseen huomioimiseen. Oppijoiden suhteita omiin lähiaikuisiin tuetaan, jotta jokainen oppija voi kokea oman perheensä arvokkaaksi.

Opettajien ammatillinen, avoin ja kunnioittava suhtautuminen oppijoiden erilaisiin kieliin, kulttuureihin, katsomuksiin ja uskontoihin, perinteisiin sekä kasvatusnäkemyksiin luo hyvät edellytykset vuorovaikutukselle.

Kynnys vuorovaikutukseen ja viestintään pidetään matalana, ja opettajat ovat aktiivisia toimijoita. He kyselevät kuulumisia, pyytävät palautetta ja kannustavat vuorovaikutukseen. Jokainen yhteydenotto opettajilta on merkityksellinen ja kertoo oppijoille ja lähiaikuisille, että heistä välitetään.

Vuorovaikutus voi tapahtua tekstin, äänen, emojien tai valokuvien muodossa. Vuorovaikutuksen avulla innostetaan paitsi oppijoita, myös lähiaikuisia oppimiseen. Kun oppimista ohjaavat lähiaikuiset huomaavat lapsen ja nuoren oppimisen ilon, he jaksavat entistä paremmin tukea oppimista. Asenteet koulunkäyntiä ja opiskelua kohtaan voivat muokkautua positiivisiksi, kun huoltajat otetaan mukaan toimintaan ja sen suunnitteluun.

3.7 Toiminnallisuus

Mobiilietäopetuksessa hyödynnetään toiminnallisen oppimisen menetelmiä, esimerkiksi leikkien, liikunnan ja tutkimustehtävien sisällyttämistä opetukseen.

Tavoitteena on tarjota oppijoille oppimistehtäviä, joissa he pääsevät konkreettisesti kokeilemaan ja toimimaan. Opettajat suunnitteleva toiminnalliset tehtävät niin, että ne on mahdollista toteuttaa oppijan elinympäristössä.

3.8 Jatkuvuus

Mobiilietäopetuksessa noudatetaan tuttua, oppijoiden ja lähiaikuisten kanssa yhdessä suunnittelemaa ja sopimaa rutiinia. Muutoksista tiedotetaan ajoissa, jotta niihin voidaan valmistautua. Opetus tarjoaa tärkeän kiinnittymiskohdan arkeen muuten haavoittuvien olojen keskellä. Opettajien viestit kertovat, että oppilaista ja lähiaikuisista välitetään ja heidän hyvinvointiaan halutaan lisätä.

Tavoitteena on tukea lapsia ja nuoria myös silloin, kun he ovat siirtymässä uuteen ympäristöön, esimerkiksi pakolaisleiriltä uuteen asuinmaahan. Opetuksen avulla voidaan antaa lapsille tietoja ja taitoja, joita tarvitaan uuteen asuinmaahan kotoutumisessa.

Tavoitteena on säilyttää kontakti oppijoihin ja lähiaikuisiin myös siirtymävaiheessa ja sen jälkeen. Opettajien ja opetukseen osallistuneiden välille muodostunut luottamuksellinen vuorovaikutussuhde antaa turvaa uudessa, vieraassa ja ehkä pelottavassakin elämänvaiheessa.

4 Mobiilietäopetuksen toimijat

Opetus on yleensä opettajan ja oppijan välinen prosessi. Mobiilietäopetuksessa tarvitaan lisäksi lähiaikuisia, joiden kautta lapset tavoitetaan. Heillä kaikilla on oma roolinsa opetuksen toteuttamisessa.

4.1 Oppija

Haurailla alueilla elävien oppijoiden saavuttaminen voi olla vaikeaa. Kohderyhmä voidaan tavoittaa parhaiten heille tuttujen yhteistyötahojen kautta.

Oppijan lähiaikuinen ilmoittaa oppijan mobiilietäopetukseen. Ilmoittautumisen yhteydessä kerätään oppijoiden tiedot, kuten oppijan nimi tai nimimerkki, ikä, kielitaito sekä aikaisempi koulutustausta. Oppija voi halutessaan osallistua opetukseen anonyymisti tai pseudonyymillä.

Oppijat voidaan ryhmitellä iän ja aikaisemman koulutustaustan perusteella ryhmiin, joissa opiskellaan samoja teemoja yhteisten tehtävien kautta. Vaikka ryhmän oppijat olisivat saman ikäisiä, heidän taitonsa ja tietonsa voivat olla hyvin erilaisia, jolloin opetusta joudutaan eriyttämään ryhmien sisälläkin.

Oppijat opiskelevat opettajan antamien ohjeiden mukaisesti lähiaikuisen tukemana. Jokaiselle oppilaalle rakennetaan yksilöllinen opiskeluaikataulu yhteistyössä lähiaikuisen kanssa. Oppijat arvioivat oppimistaan ja kertovat siitä opettajille mahdollisuuksien mukaan.

4.2 Lähiaikuinen

Mobiilietäopetus perustuu opettajien, oppijoiden ja lähiaikuisten väliseen viestintään ja vuorovaikutukseen. Lähiaikuinen on käytännössä yleensä oppijan huoltaja, sukulainen, perhetuttu tai vapaaehtoistyöntekijä. Yhteistyötahot lähettävät oppilaiden lähiaikuisille kutsun ilmoittaa oppilaat mukaan vapaaehtoiseen mobiilietäopetukseen ja välittävät oppilaiden tiedot opettajille.

Voidakseen osallistua opetukseen lähiaikuinen tarvitsee mobiililaitteen, pikaviestisovelluksen ja jonkinlaisen internetyhteyden. Lähiaikuinen välittää opetusmateriaalin oppilaalle tai toiselle, oppijan opiskelua tukevalle lähiaikuiselle. Jos oppijan lähiaikuisella ei ole omaa puhelinta, hän voi saada tehtävät toisen aikuisen puhelimelta kopioimalla ne esimerkiksi vihkoon.

Lähiaikuinen huolehtii yhteydenpidosta opettajan kanssa. Aktiivinen, jopa päivittäinen vuorovaikutus auttaa opettajia arvioimaan oppijoiden oppimista ja opiskelun edellytyksiä sekä parantaa opetuksen mielekkyyttä ja sujumista.

Lähiaikuinen tukee oppijan oppimisprosessia. Opettajat tukevat lähiaikuisia tässä tehtävässä ja antavat malleja, miten lasta tai nuorta voi parhaiten tukea oppimisessa.

4.3 Opettajat

Opettajat suunnittelevat, toteuttavat ja kehittävät mobiilietäopetusta sekä oppimateriaaleja oppijoiden yksilölliset tarpeet huomioon ottaen. Opettajien työtä ohjaavat opetuksen järjestäjä ja yhteistyötahot.

Opettajat ovat oppijoiden ja lähiaikuisten tavoitettavissa sovittuina aikoina. On tärkeää, että oppijat ja lähiaikuiset tietävät, milloin opettaja on tavoitettavissa. Sovittujen aikojen lisäksi Etäkoulu-hankkeen opettajat saivat viestejä myös öisin ja viikonloppuisin. Velvollisuudesta vastata näihin on hyvä sopia erikseen.

Opettajalta mobiilietäopetus vaatii tieto- ja viestitekniikan opetuskäytön hallintaa. Lisäksi opettaja tarvitsee luovuutta sekä taitoa tuottaa oppimateriaaleja ja ohjata oppijoiden oppimista pikaviestisovelluksen asettamissa rajoissa. Usein työssä tarvitaan myös erityispedagogista osaamista. Opettajalla on oltava rohkeutta eriyttää opetusta tuttuja ja turvallisia keinoja kehittäen ja uutta kokeillen.

Oppijoiden tilanteet voivat muuttua nopeasti, ja opettajan on voitava reagoida muuttuviin tilanteisiin joustavasti. Toiminnan tulee olla oppijalähtöistä.

Opettaja tarvitsee opettajan pätevyyden lisäksi tietoa haurailla alueilla elämisen vaikutuksista lapsen ja nuoren kasvuun ja kehitykseen. Lasten ja nuorten traumaattiset kokemukset vaikuttavat heidän kehitykseensä sekä heidän oppimisensa edellytyksiin. Samoin ne vaikuttavat opetuksen suunnitteluun ja toteutukseen. Opettajuutta tukevat erityisen tuen osaaminen ja kokemus esimerkiksi maahanmuuttajien opettamisesta. Lisäksi opettajien työskentely tiiminä tukee opettajuutta, opetuksen suunnittelua, toteutusta, sekä sen arviointia ja kehittämistä.

Oppijoiden taustat voivat olla monimuotoiset ja opettaja tarvitsee monikulttuurisen opetuksen taitoja. Interkulttuurisesta ymmärryksestä ja sensitiivisyydestä on hyötyä (Räsänen, Jokikokko ja Lampinen, 2018). Opettaja toimii suvaitsevasti, tuomitsematta ja kohtaamiaan ihmisiä kunnioittaen. Pedagogin roolin lisäksi opettaja on turvallinen ja luotettava aikuinen, ohjaaja, tiedonjakaja ja rinnalla kulkija, joka luo uskoa positiiviseen tulevaisuuteen.

Opettajien tunteilla on suuri merkitys interkulttuurisen oppimisen käynnistäjänä ja tukijana sekä joskus myös oppimisen estäjänä. (Jokikokko, 2016. Jokikokko & Uitto, 2016.) Haurailla alueilla elävien oppijoiden opettaminen voi olla kuormittavaa, ja opettajan työhyvinvoinnista huolehtiminen on tärkeää. Säännöllinen keskustelu työstä ja sen tuomista tunteista, sekä yhteistyö kollegoiden ja työtä ohjaavien yhteistyötahojen kanssa tukee opettajien jaksamista. Työskentelyn reflektointia voi auttaa esimerkiksi henkilökohtaisen päiväkirjan kirjoittaminen. Työhyvinvointiin liittyviä kysymyksiä voidaan käsitellä myös työnohjauksessa.

4.4 Opetuksen järjestäjä

Opettajien, lähiaikuisten ja oppijoiden lisäksi tarvitaan opetuksen järjestäjä, joka organisoi opetuksen, rekrytoi opettajat ja toimii työnantajana. Opetuksen järjestäjä koordinoi yhteistyötä opetukseen osallistuvien ja muiden yhteistyötahojen välillä, hankkii rahoituksen ja opetukseen tarvittavat puhelimet ja liittymät ja vastaa viestinnästä. Myös opettajien turvallisuudesta ja työhyvinvoinnista huolehtiminen on opetuksen järjestäjän tehtävä.

TAULUKKO 1. Mobiilietäopetuksen toimijat ja heidän roolinsa

Opetuksen järjestäjä	Opettaja
• Toiminnan organisointi, suunnittelu ja kehittäminen • Rahoituksen hankkiminen ja raportointi • Yhteistyön koordinointi • Opettajien työnantajana toimiminen (mm. työvälineet, turvallisuus ja työhyvinvointi) • Viestintä	• Toiminnan suunnittelu ja kehittäminen • Opetuksen suunnittelu oppijoiden yksilölliset tarpeet huomioiden • Oppimateriaalien suunnitteleminen, tuottaminen ja lähettäminen • Yhteistyö toisten opettajien kanssa / yhteisopettajuus • Vuorovaikutuksen rakentaminen ja ylläpitäminen oppijan ja lähiaikuisen kanssa • Yhteistyö työtä ohjaavien opetuksen järjestäjän ja yhteistyötahojen kanssa

Oppija	Lähiaikuinen
• Toimintaan ilmoittautuminen yhdessä lähiaikuisen kanssa • Aktiivinen opiskelu opettajan yksilöllisten ohjeiden mukaisesti • Itsearviointitaitojen harjoittelu • Vuorovaikutuksen ylläpitäminen opettajan kanssa lähiaikuisen tukemana	• Toimintaan ilmoittautuminen oppijan kanssa • Oppimateriaalin vastaanottaminen, tarvittaessa kopioiminen ja välittäminen oppilaalle • Oppijan tukeminen opiskelussa • Oppijan oppimisen ja hyvinvoinnin seuraaminen • Vuorovaikutussuhteen rakentaminen ja ylläpitäminen opettajan kanssa

5 Oppimisympäristö ja opetuksen suunnittelu

Oppimisympäristö tarkoittaa fyysisistä, psyykkisistä ja sosiaalisista tekijöistä koostuvaa ympäristöä, jossa oppiminen tapahtuu.

5.1 Fyysinen oppimisympäristö

Oppimateriaalin ja opetuksen suunnittelussa on otettava huomioon oppimisen fyysiset olosuhteet ja haasteet: lapsen tai nuoren asumisolot, opiskelutilat, oppimista tukevat kalusteet ja välineet, tarvittava tekninen infrastruktuuri, sekä muu fyysinen ympäristö, kuten sääolosuhteet.

5.1.1 Asumisolot ja oppimisen fyysiset edellytykset

Mobiilietäopetukseen osallistuvat lapset ja nuoret saattavat asua slummialueella, syrjäisellä maaseudulla, sota-alueella tai olla pakomatkalla väliaikaismajoituksessa teltassa, pakolais- tai vankileirillä. Fyysinen oppimisympäristö on usein erittäin haastava. Opiskelu voi tapahtua esimerkiksi hökkelissä, teltassa tai ulkona.

Elämän perusedellytysten ja välttämättömien tarpeiden tyydyttäminen voi viedä suurimman osan arjesta. Puhtaan veden saanti on usein vaikeaa: vesipiste voi olla kaukana, ja vesi on kannettava itse omaan käyttöön. Myös ravinnonsaannissa voi olla haasteita.

Elämän perusedellytyksistä huolehtiminen on tärkeintä, mikä vie helposti huomion oppimisen mahdollisuudelta ja motivaatiolta. Luottamuksellinen vuorovaikutussuhde oppijaan ja hänen lähiaikuiseensa on tärkeä, jotta opetuksesta voidaan pitää taukoja, kun haasteet käyvät ylivoimaisiksi. Lyhyen tauon jälkeen voi olla helpompi taas keskittyä oppimiseen.

5.1.2 Opiskeluun tarvittava tekniikka

Mobiilietäopetukseen osallistuminen edellyttää säännöllistä mobiililaitteen käyttömahdollisuutta. Laitteeseen tarvitaan pikaviestisovellus.

Pikaviestisovelluksen lataaminen ja käyttö vaatii internetyhteyden tai puhelinliittymän. Osa käyttöön soveltuvista pikaviestisovelluksista vaatii myös puhelinliittymän ja käyttäjäprofiilin. Etäkoulu-hankkeessa käytettiin Whatsapp-sovellusta, johon vaaditaan puhelinliittymän kautta luotava käyttäjäprofiili.

Toimivan mobiililaitteen ja puhelinliittymän hankkiminen voi olla haurailla alueilla eläville vaikeaa muun muassa taloudellisista syistä. Mobiililaitetta on ladattava säännöllisesti, mikä on ongelmallista alueilla, joissa energian tasainen saanti ei ole taattua. Haasteiden vuoksi yhtä mobiililaitetta voi käyttää useampi alueella asuva henkilö. Jos mobiililaitetta käytetään harvoin, sen sujuvaan käyttöön vaadittavat taidot voivat olla heikot.

Pikaviestisovellukset perustuvat yleensä internetin kautta välitettäville viesteille. Viestit voivat olla sovelluksesta riippuen teksti-, ääni- kuva- ja videoviestejä, joita voidaan elävöittää käyttämällä emojeita tai sovelluksen GIF-tarroja. Pikaviestisovelluksen kautta on useimmiten mahdollista välittää myös linkkejä ja tiedostoja. Osa pikaviestisovelluksista tarjoaa mahdollisuuden myös ääni- ja videopuheluihin. Etäkoulu-hankkeessa videoviestit tai -puhelut eivät olleet mahdollisia heikkojen internetyhteyksien vuoksi.

Haurailla alueilla on harvoin tarjolla vakaata internetyhteyttä. Wifi-yhteys on harvojen käytettävissä. Todellisuudessa pikaviestisovelluksen käyttö tapahtuu usein puhelinliittymän kautta hankitun mobiiliverkkoyhteyden välityksellä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että internetyhteys voi olla todella hidas ja poissa käytöstä pidempiäkin aikoja.

Internetyhteyden käyttö voi olla myös kallista, sillä useilla alueilla laskutus tapahtuu käytön perusteella. Tämä on otettava huomioon opetusta suunniteltaessa. Tiedostojen, kuvien ja videoiden lataaminen voi tulla vastaanottajalle kalliiksi. Tämä voi heikentää oppijan ja lähiaikuisen mahdollisuuksia osallistua opetukseen.

Pikaviestisovellus rajoittaa mobiilietäopetuksen käytännön toteutusta. Sovelluksen tekstinmuokkaustyökalut ovat rajalliset. Tekstin fonttia tai kokoa ei yleensä voi muokata. Tekstin avainsanoja voi korostaa lihavoimalla tai kursivoimalla, mutta tekstin asettelu tai fontin värin vaihtaminen ei ole mahdollista. Monet matemaattiset merkit, kuten murtolukumerkintä, neliöjuuri tai potenssi, puuttuvat.

Pikaviestisovelluksen emojeita voidaan käyttää opittavien asioiden havainnollistamisessa ja esimerkiksi tehtävänantojen merkitsemisessä. Etäkoulu-hankkeessa huomattiin pian, että pikaviestisovelluksen emojit eivät riitä etäopetukseen. Hankkeen toimijat käynnistivät projektin, jossa suunniteltiin ja toteutettiin erityisesti haurailla alueilla elävien mobiilietäopetukseen soveltuvia Whatsapp-tarrakuvia.

Etäkoulu-hankkeen opettajat käyttivät pikaviestisovelluksen tietokoneella käytettävää työpöytäversiota. Mobiilisovellus ja tietokoneella käytettävä työpöytäversio eivät toimi saumattomasti yhteen. Esimerkiksi viestien ulkoasu voi olla erilainen mobiililaitteen ja tietokoneen näytöllä. Viestit eivät myöskään välttämättä aina asetu oikeaan järjestykseen, kun ne välitetään tietokoneen työpöytäversion kautta. Viestejä voi poistaa ja lähettää uudestaan, jos ne ovat vahingossa menneet väärään järjestykseen. On siis oltava tarkkana, että oppimateriaalit asettuvat loogiseen, ennalta suunniteltuun, järjestykseen.

5.1.3 Opiskeluvälineet ja tiedonlähteet

Haurailla alueilla elävillä lapsilla ja nuorilla ei aina ole opiskeluvälineitä tai niissä on puutteita. Kyniä, vihkoja tai paperia ei välttämättä ole. Myös mittaamiseen, havainnollistamiseen tai tutkimiseen tarvittavat välineet voivat puuttua. Opetuksen suunnittelussa on oltava kekseliäs ja otettava selvää, mitä oppijoiden asuin- ja elinympäristöstä löytyy.

Kirjainten kirjoittamista voidaan harjoitella rakentamalla kirjainmuotoja eri luonnonmateriaaleista ja piirtämällä kirjaimia esimerkiksi puutikulla

hiekkaan. Luonnonmateriaalit (kepit, kivet lehdet, kukat jne.) soveltuvat hyvin myös matemaattisten taitojen harjoitteluun, kuten luokitteluun, vertailuun ja lukujen harjoitteluun. Oppija voi kerätä ympäristöstään tietyn lukumäärän erilaisia luonnonmateriaaleja, luokitella ja vertailla niitä.

Arjen käyttötavaroita, kuten astioita, vaatteita, helmiä tai nappeja voi käyttää niin kielen kuin matemaattisten taitojen opettamisessa. Vaatteita ja astioita voi lajitella esimerkiksi sanaluokkien mukaan ja keksiä niistä erilaisia verbejä ja adjektiiveja. Tulitikkujen avulla voi harjoitella erilaisia päättelytehtäviä tai hyödyntää niitä laskutoimitusten havainnollistamisessa. Mittaamisen harjoitteluun voi käyttää narua, kahvikuppia tai omia kehonjäseniä (sormi, kämmen, käsivarsi, jalka, askel, hyppy jne.).

Oman fyysisen oppimisympäristön tarkkailu ja havainnointi on tärkeää, ja siihen voi antaa erillisiä tehtäviä, esimerkiksi ”etsi ympäristöstäsi jotain punaista”, ”etsi ympäristöstäsi kolme asiaa, jotka alkavat h-kirjaimella” tai ”etsi ympäristöstäsi kolme asiaa, jotka ovat elotonta luontoa.” Tällaiset tehtävät kehittävät oppijan havainnointi- ja tutkimustaitoja sekä kriittistä ajattelua.

Koska kirjoja tai sähköisiä tiedonlähteitä ei ole käytettävissä, on opiskelutehtäviä laadittaessa mietittävä tarkkaan mistä oppijat voivat saada lisätietoa. Opettaja voi lähettää lyhyitä tekstikappaleita luettavaksi tai kannustaa oppijoita esimerkiksi haastattelemaan lähiaikuisia, joilla voi olla enemmän tietoa asiasta. Samalla harjoitellaan haastattelutekniikkaa ja ymmärretään, että arvokasta tietoa voi olla myös muilla ihmisillä.

5.1.4 Äärioloisuhteet

Kun lapsi tai nuori elää ja asuu haavoittuvissa äärioloissa, kuten aavikolla, slummissa, pakomatkalla tai vankileirillä, se on otettava huomioon opetusta ja oppimateriaaleja suunniteltaessa. Luonnonkatastrofit ja sään ääri-ilmiöt, kuten hiekkamyrskyt, rankkasateet, monsuunit ja maanjäristykset vaikuttavat oppimismahdollisuuksiin. Myrskyt voivat vahingoittaa lapsen tai nuoren asumusta, ja sen korjaaminen vie aikaa. Näissä tilanteissa mobiilietäopetus joustaa, ja oppijat voivat pitää taukoa opiskelusta.

Sota-alueilla, pakomatkalla tai pakolaisleirissä lapsiin ja nuoriin voi kohdistua turvallisuusuhkia tai muita vaaratilanteita, jolloin he eivät voi keskittyä opiskeluun. Äärioloista huolimatta on tärkeää säilyttää vuorovaikutusyhteys oppijaan ja lähiaikuiseen. Opettaja voi muistuttaa oppijaa ja lähiaikuista siitä, että opetusta voi jatkaa heti, kun tilanne on rauhoittunut.

Pakolais- tai vankileirillä mobiililaitteiden käyttö saattaa olla kiellettyä, ja opetukseen joudutaan osallistumaan salaa. Tilanne asettaa omat haasteensa mobiilietäopetukselle ja oppijan opiskelulle. Oppimateriaaleihin on tutustuttava piilossa ja vain luotettujen henkilöiden läsnä ollessa, sillä oppimateriaalien käyttäminen ja opiskelu ei saa herättää ylimääräistä huomiota. Oppimisen dokumentointi ja tehtävien palauttaminen on vaikeaa: lähiaikuiset ja oppijat eivät voi nauhoittaa ääniviestejä tai valokuvata tehtäviään avoimesti.

5.2 Sosiaalinen oppimisympäristö

Sosiaalinen oppimisympäristö tarkoittaa sosiaalista verkostoa ja rakennetta, joka koostuu oppimistilanteessa olevista ihmisistä ja vuorovaikutuksesta heidän välillään. Se kattaa oppijan perheen ja muun lähipiirin (ystävät, sukulaiset jne.) sekä laajemman sosiaalisen yhteisön, kuten kouluyhteisön ja oppilashuollon toimijat.

Sosiaalinen oppimisympäristö voi olla hyvin monikulttuurinen ja -kielinen, mikä vaikuttaa oppimiseen ja oppijan akateemisiin taitoihin. Sosiaalisella oppimisympäristöllä on suuri merkitys myös oppijan toimijuuden kehittymiselle.

5.2.1 Sosiaalinen vuorovaikutus

Sosiaalisen oppimisympäristön merkittävin tekijä on ihmisten välinen vuorovaikutus. Haurailla alueilla elävillä lapsilla ja nuorilla voi olla hatara, epävakaa tai haavoittuva sosiaalinen verkosto.

Perheen sisäinen vuorovaikutus vaikuttaa oppimiseen ja oppijan omaan käsitykseen itsestään ja omista kyvyistään. Haurailla alueilla elävät ovat

usein hyvin perhekeskeisiä, mutta heidän sukulaisensa ja lähiomaisensa saattavat kuitenkin asua kaukana, tai he ovat menehtyneet väkivaltaisesti tai muuten traagisissa olosuhteissa.

Lasten ja nuorten ystävyyssuhteet ovat tärkeitä. Ystävät ja leikkikaverit vaikuttavat lapsen ja nuoren oppimiseen ja itsetuntoon. Mobiilietäopetukseen voi osallistua eri-ikäisiä lapsia ja nuoria samalta alueelta, jolloin heistä voi muodostua vertaistukiryhmä. He voivat keskustella tehtävistä keskenään ja heitä voidaan ohjeistaa pari- tai ryhmätöihin sekä yhteisiin leikkeihin. Jos lapset ja nuoret eivät asu lähellä tai tunne toisiaan, pari- ja ryhmätöitä ei voida toteuttaa. Oppimistehtäviin voi silloin sisällyttää muunlaista vuorovaikutusta mahdollisen oman perheen tai lähiympäristön kanssa.

Sosiaalista oppimisympäristöä kartoitettaessa on otettava huomioon, että oppija itse voi olla myös alaikäisen lapsen huoltaja. Haurailla alueilla elävät tytöt voivat joutua naimisiin ja saada lapsia hyvin nuorina. Heille etäopiskelumahdollisuus on äärimmäisen tärkeää.

5.2.2 Monikulttuurisuus ja monikielisyys

Haurailla alueilla elävien lasten ja nuorten ympäristö on usein monikulttuurinen ja monikielinen. He todennäköisesti käyttävät arjessaan säännöllisesti kahta tai useampaa kieltä, eikä opetuskieli välttämättä kuulu niihin. Monikulttuurisuus ja -kielisyys voi olla sekä haaste että rikkaus.

Monikulttuurisissa yhteisöissä elävät monikieliset oppijat voivat etsiä identiteettiään pitkään. Monikulttuurinen identiteetti voi aiheuttaa juurettomuuden tunnetta (Tikka, 2004). Etäisyys oppijan omasta kulttuurisesta tai uskonnollisesta perinnöstä voi johtaa identiteetin epäselvyyteen. Kuuluvuuden tunne on voinut vähitellen hälvetä, kun oppija on joutunut sosiaalisesti ja kulttuurisesti marginaaliin. Mikäli lapsi tai nuori on joutunut eroon omista vanhemmistaan tai omasta sosiaalisesta yhteisöstään, voi hänellä olla suuri tarve kuulua johonkin ryhmään: alttius radikalisoitumiseen ja ääriryhmiin liittymiseen kasvaa.

Opetuskielen heikko osaaminen haastaa oppimateriaalien ymmärtämistä ja vuorovaikutusta sekä altistaa väärinymmärryksille. Etäkoulu-hankkeen yksi tärkeimmistä tavoitteista oli opetuskielen taitojen harjoittaminen ja vahvistaminen. Viestinnässä käytettiin selkokieltä. Tekstin ymmärtämistä tuettiin käyttämällä emojeita ja valokuvia teksti- ja ääniviestien ohella.

Lapsen ja nuoren sanavarasto kehittyy suhteessa elinympäristöön. Haurailla alueilla syntyneiden äidinkielen sanavarasto voi olla suppea. Jos kotona ei ole koskaan ollut esimerkiksi suihkua, se ei välttämättä kuulu lapsen ja nuoren sanavarastoon eikä sitä hallita opetuskielelläkään; hänellä ei ole sille konkreettista vastinetta. Opetuksen suunnittelussa on otettava huomioon kielen ja ympäristön välinen yhteys.

Kun oppija hallitsee opetuskielen heikosti, lähiaikuisen rooli korostuu. Jos hän hallitsee opetuskielen oppijaa paremmin, hän voi tulkita oppimateriaaleja ja mallintaa kielenkäyttöä käytännössä. Jos oppijan monikielinen elinympäristö ei tue opetuskielen oppimista, voi opettajan, lähiaikuisen ja oppijan välinen vuorovaikutus olla ainoa mahdollisuus sen harjoitteluun.

5.2.3 Sosiaaliset rakenteet

Sosiaaliseen oppimisympäristöön vaikuttavat lapsen ja nuoren elinympäristön rakenteet. Haurailla alueilla lapset ja nuoret elävät usein köyhyysrajan alapuolella. Riski lapsityövoiman käyttöön on suuri. Täysipainoinen keskittyminen opiskeluun ei aina ole mahdollista, jos lapset ja nuoret ovat palkkatyössä ja osallistuvat perheen elatukseen.

Arjen askareet, kuten esimerkiksi ravinnon ja veden hankkiminen, pyykinpesu ja asumuksen kunnossapito, ovat usein työläitä ja aikaa vieviä. Tämä vähentää opiskeluun käytettävissä olevaa aikaa, kun lapset ja nuoret joutuvat osallistumaan taloudenpitoon. Koulutusta kannattavampana valintana voidaan nähdä arjen askareissa auttaminen tai siirtyminen työelämään. Tällöin perinteiset sukupuoliroolit voivat korostua, eikä tyttöjen ja naisten kouluttautumista pidetä tärkeänä. Tyttöjen koulutuksen tukeminen onkin merkittävässä roolissa.

Haurailla alueilla asuvien ihmisten tukena toimii usein avustusjärjestöjä, jotka ovat osa oppi-

jan oppimisympäristön sosiaalisia rakenteita. He voivat toimia kumppaneina mobiilietäopetusta suunniteltaessa ja toteutettaessa. Jos lapset ja nuoret asuvat sota-alueella tai pakolaisleirillä, on selvitettävä, millainen rooli aluetta hallitsevan armeijan sotilailla tai leirin vartijoilla on suhteessa oppijoihin ja heidän perheisiinsä sekä opetukseen. Tukevatko vai haittaavatko he kouluttautumista?

Mobiilietäopetuksella voidaan ehkäistä haurailla alueilla elävien lasten ja nuorten radikalisoitumista. Taloudellisen toimeentulon haasteet ja yhteiskunnallinen syrjäytyminen voivat edistää väkivaltaista radikalisoitumista. Myös sosiaalisella ympäristöllä ja verkostoilla on merkitystä. Jos lapsi tai nuori on joutunut pakenemaan kodistaan ja elää sodan tai muun kaaoksen keskellä, voi hänestä tuntua, että hänet on työnnetty syrjään yhteiskunnasta. Sodan ja kaaoksen keskellä sensuroimaton propaganda leviää helpommin myös lasten ja nuorten luettavaksi, kuunneltavaksi ja katsottavaksi. Jo radikalisoituneet ihmiset pääsevät myös helpommin lasten ja nuorten lähelle, houkuttelemaan heitä oman ideologiansa pariin. Tämän takia opetuksen tarjoaminen on äärimmäisen tärkeää.

5.2.4 Oppijan toimijuus

Mobiilietäopetuksen tavoitteena on tukea haurailla alueilla elävien lasten ja nuorten toimijuutta ja rakentaa perustaa elinikäiselle oppimiselle. Vaikka tavoitteena on kehittää akateemisia perustaitoja ja opiskella kouluaineiden sisältöjä, myös positiivinen asenne ja motivaatio oppimista kohtaan ovat erittäin tärkeitä. Kun oppijat oppivat uusia taitoja ja laajentavat maailmankuvaansa, heidän arvomaailmansa ja asenteensa kehittyvät, samoin heidän kykynsä toimia. Oppijan minäkuva, pystyvyyden tunne ja itsetunto kehittyvät.

Toimijuudella tarkoitetaan oppijan yhteisöllistä toimintavalmiutta, tahtoa toimia aktiivisesti itsensä, muiden ja laajemman yhteisön sekä ympäristön hyväksi (Rajala, 2016). Etäkoulu-hankkeessa oppijoita on kannustettu arjen kannalta tärkeiden taitojen oppimiseen ja harjoitteluun. He ovat saaneet tietoa suomalaisten lasten arjesta, leikeistä ja koulun käytännöistä. Heille on annettu valmiuksia toimijuuteen, kun he ovat oppineet yhteiskunnan toiminnasta ja saaneet tietoa historiasta ja nykypäivästä. Lisäksi oppijat ovat saaneet kosketuspintaa kestävän kehityksen asioihin ja luonnonsuojeluun.

Haurailla alueilla elävillä oppijoilla ja heidän lähiaikuisillaan voi olla perinteinen näkemys oppimisesta, opettamisesta ja koulusta. Mobiilietäopetus on vapaaehtoista, mikä edistää itseohjautuvuutta ja oppijan omaa toimijuutta. Tämä voi kuitenkin olla ristiriidassa oppijan ja lähiaikuisen perinteisten, opetusta ja oppimista koskevien käsitysten kanssa.

Mobiilietäopetuksessa työskennellään itsenäisesti ja ajoittain yhdessä toisten kanssa. Samalla harjoitellaan järjestelmällisen ja pitkäjänteisen työskentelyn taitoja. Oppijoille annetaan mahdollisuus ehdottaa heitä kiinnostavia ilmiöitä ja teemoja sekä tehdä omia päätöksiä, kokeilla erilaisia asioita ja korjata omia tehtäviään. Heille annetaan erilaisia valinnan ja vaikuttamisen mahdollisuuksia, kuten mahdollisuus tehdä tehtäviä omalla tavallaan. On tärkeää kysyä oppijoilta ja lähiaikuisilta, ovatko tehtävät olleet heistä mielekkäitä, ja mitä he haluaisivat oppia seuraavaksi. Lapsia ja nuoria rohkaistaan suhtautumaan uusiin asioihin avoimesti ja heitä kannustetaan luovuuteen ja mielikuvituksen käyttöön.

5.3 Psyykkinen oppimisympäristö

Psyykkinen oppimisympäristö koostuu kognitiivisista ja emotionaalisista tekijöistä. Haurailla alueilla elävien lasten ja nuorten kognitiivisiin ja emotionaalisiin tekijöihin vaikuttavat mahdolliset traumaattiset tapahtumat ja kokemukset, jotka on otettava huomioon opetusta suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Haurailla alueilla elävien lasten ja nuorten kasvun ja kehityksen haasteena voi olla huoltajien masennus tai näköalattomuus. Tällöin he voivat omaksua heikon toimijuuden ja toivottomuuden mallin. Huoltajien, varsinkin äitien, mielenterveys vaikuttaa myös lapsiin. Mobiilietäopetuksella voidaan tukea lasten ja nuorten minäpystyvyyttä ja itsetuntoa, kun samalla tuetaan lähiaikuisten ja

huoltajien ymmärrystä koulutuksen merkityksestä. Se luo uskoa tulevaisuuteen.

5.3.1 Kognitiiviset tekijät: opiskeluvalmius ja akateemiset taidot

Haurailla alueilla elävien lasten ja nuorten koulupolku on usein hyvin rikkonainen. Mahdollisuutta säännölliseen koulunkäyntiin ei ole ollut tarjolla tai oppijat eivät ole voineet osallistua koulutukseen muusta syystä. Lapsille ja nuorille tarjottu koulutus on voinut olla hyvin konservatiivista tai ideologisesti värittynyttä.

Koulupolun tason, rikkonaisuuden tai olemattomuuden vuoksi oppijoiden akateemiset taidot ja opiskeluvalmiudet ovat ikätasoon verrattuna usein puutteelliset ja heikot. Myös opetuskielen osaaminen voi olla alkeiden tasolla. Oppijoilla on oltava mahdollisuus edetä opinnoissa omaan tahtiin, jokaiselle yksilöllisesti suunnitellun oppimateriaalin avulla. Oppimistehtäviä suunniteltaessa on osattava ja uskallettava eriyttää tehtäviä tarpeeksi alaspäin. Samoin yhteistyö oppilaan lähiaikuisen kanssa on tärkeää. Etäkoulu-hankkeessa myös nuoret, jotka ikänsä puolesta olisivat olleet jo toisella asteella, saivat perusopetusta.

5.3.2 Emotionaaliset tekijät: tunteet ja motivaatio

Oppimisympäristöä voidaan tarkastella myös emotionaalisten tekijöiden näkökulmasta. Haurailla alueilla elävillä lapsilla ja nuorilla voi olla heikko itsetunto ja paljon epäonnistumisen kokemuksia. Opiskelumotivaatio voi olla alhainen. Elinolosuhteet saattavat lisätä pelkotiloja ja turvattomuuden tunnetta, ja oppimiseen vaadittava vireystila voi olla hyvin alhainen. Tunnelma voi olla jopa apaattinen. Myös kuormittava arki (veden ja ravinnon haku, sään ääri-ilmiöt tms.) heikentää vireystasoa.

Etäkoulu-hankkeen kokemusten mukaan haurailla alueilla elävien oppijoiden opiskelumotivaatio oli kaikesta huolimatta korkea. Jotta motivaatio ja innostus oppimista ja opiskelua kohtaan säilyisi, opetus on toteutettava niin, ettei se kuormita oppijoiden horjuvaa hyvinvointia. Opetuksen aikataulut ja sisällöt suunnitellaan ja toteutetaan oppijoiden ja lähiaikuisten hyvinvoinnin ehdoilla.

5.3.3 Psyykkiset tekijät: trauma, pelko ja huoli

Haurailla alueilla elävillä lapsilla ja nuorilla voi olla pelkoja, huolta omaisten kohtalosta tai omakohtaisia traumaattisia kokemuksia. Jos lapsi tai nuori elää tai on elänyt sodan keskellä ja/tai joutunut pakenemaan, hänellä voi olla jopa eksistentiaalisia huolia ja pelkoja tulevaisuudesta sekä omasta ja lähimmäisten selviytymisestä. Nämä verottavat oppimiseen ja opiskeluun käytettäviä voimavaroja.

Traumaattiset kokemukset ja huolet häiritsevät ja estävät lapsen tai nuoren ikäkaudelle tyypillisten kehitystehtävien suorittamista. Hän voi vaikuttaa ikäistään nuoremmalta ja haavoittuvammalta. Häneltä voi puuttua toivoa ja uskoa tulevaisuuteen. Mitä enemmän ikäkauden kehitystehtäviä on suorittamatta, sitä enemmän se vaikuttaa oppimiseen ja muuhun käyttäytymiseen (Peltonen, 2011).

Traumoja kohdanneella lapsella tai nuorella voi ilmetä psykosomaattisia oireita, unettomuutta, post-traumaattista stressiä ja masentuneisuutta. Nämä voivat näyttäytyä aggressiivisena, vihamielisenä, toivottomana tai apaattisena käyttäytymisenä. Trauman kohdannut lapsi tai nuori voi toimia korostuneen varovaisesti ja pelätä uusia uhkia. Lapsen tai nuoren voi olla vaikeaa luottaa uusiin aikuisiin, kuten opettajiin. Luottamus omiin kykyihin pärjätä ja oppia voi olla heikko.

Trauman kohdanneen lapsen tai nuoren kognitiiviset resurssit voivat olla hyvin heikot. Keskittyminen, uuden oppiminen ja muistaminen on haastavaa. Psyykkiset tekijät kietoutuvat oppimisvalmiuksiin ja akateemisiin taitoihin. Tämä pitää ottaa huomioon mobiilietäopetusta suunniteltaessa. Opetusta on uskallettava eriyttää rohkeasti alaspäin niin, että oppija saa onnistumisen kokemuksia.

6 Etäkoulu käytännössä

Tässä kappaleessa kerrotaan, miten etäopetus Koillis-Syyriassa sijaitsevalle al-Holin vankileirille käytännössä toteutettiin. Etäopetusta annettiin yhteensä 23 suomalaiselle leirillä asuvalle lapselle toukokuusta 2020 huhtikuuhun 2021. Lapset olivat 2-19 -vuotiaita ja osa heistä ja heidän äideistään kotiutui Suomeen hankkeen aikana. Etäopettajina oli kaksi päätoimista luokanopettajaa, joista toisella oli kokemusta monikulttuurisesta opetuksesta ja opetuksen kehittämisestä ja toinen oli myös erityisopettaja.

Lapset tavoitettiin äitien puhelinten välityksellä ja opetuksessa käytettiin WhatsApp-sovellusta. Heikkojen nettiyhteyksien takia opetuksessa ei voitu käyttää videoita eikä aina edes kuvia, vaan opetusmateriaali koostui pääasiassa tekstistä, emojeista ja ääniviesteistä.

6.1 Etäkoulun oppilasryhmät

Etäkoulu-hankkeen oppijat ryhmiteltiin iän ja kielitaidon mukaan kolmeen ryhmään:

- varhaiskasvatusikäiset omenoita
- esikoulu- ja alkuopetusikäiset mansikoita
- muut alakouluikäiset appelsiineja
- yläkouluikäiset ja sitä vanhemmat vesimeloneja.

Oppijantuntemuksen kehittyessä opetusta eriytettiin oppilasryhmien sisällä ja välillä. Opettajat suunnittelivat ja tuottivat eriytettyjä oppimateriaaleja, jotka ottivat huomioon kunkin oppijan kielitason.

Kuva 1. Oppilasryhmät merkittiin symbolein oppimateriaaliin.

6.2 Pikaviestisovellus mobiilietäopetuksen käyttöön

Käytännössä sekä opettajilla että oppijalla tai hänen lähiohjaajallaan on oltava käytössään internetyhteydellä varustettu toimiva mobiililaite. Etäkoulu-hankkeessa mobiilietäopetuksen käyttöön valittiin Whatsapp-pikaviestisovellus, jossa oli mahdollista luoda ryhmiä. Ryhmien jäseniksi liitettiin opettajat ja yksi lähiaikuinen/ryhmä.

6.3 Aikataulu

Mobiilietäopetus voi tapahtua joko reaaliaikaisesti tai asynkronisesti. Etäkoulu-hankkeessa opetus tapahtui enimmäkseen asynkronisesti: opettajien viestit luettiin ja tehtäviä tehtiin silloin, kuin se oli oppijoille ja lähiaikuisille mahdollista. Synkroninen mobiiliopetus on haastavaa hauraiden alueiden mobiiliyhteyksien ja siellä asuvien haastavan arjen vuoksi.

Opetuksen aikataulua suunnitellessa otetaan huomioon oppijoiden ja lähiaikuisten resurssit, toiveet ja tavoitteet. Opetusta voi olla tarjolla esimerkiksi joka arkipäivä tai joinakin päivinä viikossa. Oppijan ja lähiaikuisen kanssa voidaan sopia päivät, jolloin he haluavat saada viestejä opettajilta. Etäkoulu-hankkeessa opetusta annettiin alussa päivittäin, myöhemmin kolmena päivänä viikossa.

Mobiilietäopetuksen aikatauluun vaikuttavat kalenteri- ja kouluvuoden tapahtumat. Ne pyritään ottamaan huomioon opetuksen aikataulussa ja sisällöissä, muistaen myös oppijoiden asuinmaan paikalliset juhlat ja perinteet.

Kuva 2. Oppijoille jaettiin tietoa suomalaisista juhlista ja merkkipäivistä kalenterivuoden aikana.

Etäkoulu-hankkeessa opiskeltiin selkeyden vuoksi yhden päivän aikana yhtä oppiainetta. Opetus rakentui kielen ja matematiikan opiskelun ympärille, sillä tarkoitus oli keskittyä heikkojen perustaitojen vahvistamiseen. Oppijoiden ja lähiaikuisten toiveiden mukaisesti opetukseen sisällytettiin tai kielen opetukseen integroitiin myös muiden oppiaineiden, kuten ympäristöopin, maantiedon,

biologian, historian tai yhteiskuntaopin sisältöjä. Lisäksi oppijat saivat satunnaisesti englannin kielen tehtäviä.

Koulupäivät alkoivat sovittuun aikaan aamulla, jolloin opettajat lähettivät oppijoille ensimmäiset viestit. Aamuviestissä opettaja kertoi viikonpäivän, päivämäärän ja sään, kysyi oppijoiden ja lähiaikuisten kuulumisia sekä kertoi päivän opetuksen sisällöistä ja tavoitteista.

Kuva 3. Koulupäivät alkoivat Etäkoulu-hankkeessa opettajien lähettämillä aamuviesteillä.

Tervehdyksen jälkeen opettajat lähettivät kullekin oppijaryhmälle suunnitellut ja eriytetyt oppimateriaaliviestit. Opittavaa asiaa on hyvä havainnollistaa eri tavoin: tekstin ymmärtämistä voi tukea emojien, äänen ja ladattavien kuvien avulla. Opettajien tuottamiin oppimateriaaleihin tutustutaan tarkemmin luvussa 6.4.

Opettajat olivat oppijoiden ja lähiaikuisten tavoitettavissa sovitusti, jolloin he olivat valmiina vastaamaan kysymyksiin sekä tarvittaessa auttamaan ja ohjaamaan tehtävissä. Etäkoulu-hankkeessa opettajat olivat tavoitettavissa arkisin klo 9–16, mutta käytännössä he saivat viestejä myös viikonloppuisin, iltaisin ja öisin. Näihin vastattiin joko heti tai ainakin viimeistään seuraavan päivän aamuna tai viikonlopun jälkeisenä maanantaina.

Etäkoulu-hankkeen koulupäivä päättyi viesteihin, joilla tarjottiin oppijoille virikkeitä. Virikeviestit sisälsivät esimerkiksi satuja ja tarinoita, loruja ja runoja, askartelu- ja leikkivinkkejä sekä valokuvia. Heille lähetettiin muun muassa Edward Uspenskin Fedja-Setä, kissa ja koira –kirjasta (2008) yksi luku ääniviestinä viikon välein. Oppijat tutustuivat lisäksi esimerkiksi Kati Weiss'n (2017) lyhennelmään Grimmin veljesten sadusta Hannu ja Kerttu sekä Kari Levolan (2010) kirjaan Leevi ja Leonora. Virikeviestien yhteydessä oppijoille ja lähiaikuisille kerrottiin opetuksen aikatauluista ja pyydettiin heiltä palautetta ja ehdotuksia.

Välitetty

13.47

Aino
Välitetty
Lumimyrskyn jälkeen ulkona hangessa on mukava touhuta kaikenlaista.

Voi laskea pulkkamäkeä,
hiihtää,
rakentaa lumiukkoja,
luistella,
ja vaikka pelata jääkiekkoa.

13.47

Askarteluohje -oppilaille

Kirjoittakaa tuttuja sanoja paperille, selkeästi tavut eriteltynä.
Esimerkiksi aa-si, a - na – nas, su – si, a – su jne.

Leikatkaa tavut erilleen.

Levittäkää leikkaamanne tavut esille. Sekoittakaa ne toisiinsa.

Oppilaan tehtävänä on koota leikatuista sanoista kokonaisia sanoja.

Halutessanne, voitte piirtää kuvavihjeitä (ks. alla), joka kertoo oppilaalle sanan, jonka hän tavujen avulla kokoaa.
Voitte myös piirtää laatikoita/viivoja, jotka esittävät tavujen määrää koottavassa sanassa.

Tätä ohjetta voi soveltaa omiin tavoitteisiin sopiviksi.
Oppilas voi etsiä tavulapuista esimerkiksi sanan alku-/lopputavua.

13.57

Solmu

Yksi leikkijöistä menee teltan ulkopuolelle odottamaan.
Muut muodostavat sillä aikaa piirin teltan sisällä ja ottavat toisiaan käsistä kiinni.
Tarkoituksena on pujottautua tiukkaan solmuun ilman, että käsistä päästetään irti.
Menkää toistenne käsien alta tai astukaa käsien yli - niin, että olette aivan solmussa.
Kun solmu on valmis, kutsutaan teltan ulkopuolella oleva takaisin sisään.
Teltan ulkopuolella ollut katsoo tarkkaan muita ihmisiä, jotka nyt ovat solmussa.
Hän antaa **suullisia ohjeita, joiden avulla solmua selvitetään** esim. *"te astutte tästä käsien yli"* jne.
Solmussa olevat tottelevat ja tekevät niin kuin sanotaan, vaikka solmu menisi pahempaan solmuun.

Hannu ja Kerttu (Grimmin veljekset)

Oletko kuullut tarinan lapsista, jotka löysivät metsästä oikean piparkakkutalon? Minäpä kerron!

Lapsia oli kaksi: pisamanenäinen Hannu ja kultatukkainen Kerttu.

Oli lämmin ja valoisa kesäyö, ja lapset olivat matkalla suuren metsän halki. He eivät suinkaan olleet eksyksissä, vaan etsivät itselleen syötävää. Hannun ja Kertun vanhemmat olivat näet niin köyhiä, etteivät voineet huolehtia lapsistaan. Niinpä sisarukset nyt tallustelivat metsässä ja hakivat mättäiltä mustikoita ja puolukoita vatsansa täytteeksi. Mutta olipa metsässä pelottavaa! Vaikka kesäyö ei ollutkaan pimeä, polku vajosi hämärän peittoon. Oli hiljaista; vain vanhat kuuset humisivat tuulessa. Lapset kulkivat käsi kädessä, toinen t... Lue kokonaan

13.49

Kuva 4. Etäkoulu-hankeen koulupäivät päättyivät sisällöltään vaihteleviin virikeviesteihin.

Mobiilietäopetus joustaa ja opiskelua voidaan tauottaa tarpeen mukaan. Aloite taukoon voi tulla oppilailta ja lähiaikuisilta tai opettajilta. Tauko voi olla muutaman päivän tai viikon mittainen. Toisinaan oppijoiden ja lähiaikuisten elämäntilanne voi vaatia vetäytymistä määrittämättömän mittaiselle tauolle. Taukojenkin aikana opettajien kannattaa ylläpitää vuorovaikutusta oppijoiden ja lähiaikuisten kanssa esimerkiksi kyselemällä kuulumisia tai lähettämällä heille kuunneltavaksi tai luettavaksi runoja, satuja ja tarinoita. Näin opetuksen pariin palaamisen kynnys madaltuu.

Kuva 5. Etäkoulu-hankkeessa pidettiin taukoja sekä opettajien että oppijoiden ja lähiaikuisten aloitteesta.

Kuva 6. Oppijoiden ja lähiaikuisten elämäntilanteesta johtuvien taukojen aikana opettajat pitivät yllä vuorovaikutusta.

6.4 Oppimateriaali

Etäkoulu-hankkeessa opettajat tuottivat itse mobiilietäopetuksen opetusmateriaalit ja tehtävänannot. Lähteenä ja inspiraationa käytettiin olemassa olevaa perusopetuksen oppimateriaalia, kuten oppikirjoja, mutta sisällöt eriytettiin oppijoiden yksilöllisten tarpeiden ja resurssien mukaan. Toiminnallisissa tehtävissä otettiin huomioon oppijoiden elinolosuhteet. Opetuksen sisällöt rakentuivat ilmiöiden ja teemojen ympärille, kuten ruoka, eläimet tai koulu.

Koska oppijoiden suomen kielen taito ei ollut äidinkielen tasoista, oppimateriaaleissa ja viestinnässä käytettiin sanastoltaan, rakenteeltaan ja ulkoasultaan mahdollisimman selkeää ja yksinkertaista kieltä. Kun opetuskielen taito on heikko, opetuksessa ja viestinnässä kannattaa suosia konkreettista ja arkista sanastoa ja välttää lyhenteiden, pitkien sanojen, vaikeiden käsitteiden ja kielikuvien käyttämistä. Virkkeiden tulisi olla mahdollisimman lyhyitä ja sisältää vain yksi tärkeä asia.

Pikaviestisovelluksissa on erilaisia havainnollistamis- ja korostusmahdollisuuksia. Tekstin ymmärtämistä voidaan tukea esimerkiksi kursivoinnin, lihavoinnin tai alleviivauksen avulla. Emojit ja tarrat auttavat tekstin tulkinnassa. Useimmissa pikaviestisovelluksissa voidaan välittää myös valokuvia, mutta heikko internetyhteys voi tehdä niiden lataamisesta hidasta ja/tai kallista.

Oppimateriaalit voivat olla haasteellisia myös silloin, kun lapsi tai nuori elää ympäristössä, missä hän ei ole koskaan kokenut tai nähnyt opittavaa asiaa. Esimerkiksi vuodenajoista talvi voi olla oppijoille vieras käsite ja ilmiö, jos he eivät ole kokeneet kylmää ajanjaksoa, jolloin on pakkasta ja maata peittää valkoinen lumipeite. Opettajille tutut asiat voivat olla oppijoille hyvin abstrakteja, jolloin opetuksessa tarvitaan havainnollistavia selityksiä, kuvia, piirroksia ja ääniviestejä.

Käytännöllisistä syistä tekstit viesteissä kannattaa jakaa selkeisiin kappaleisiin, jotta niiden hahmottaminen on helpompaa. Opetusmateriaali voidaan lähettää yhdessä viestissä, tehtävänannot toisessa ja esimerkit kolmannessa. Oppimateriaalien ymmärtämistä voi tukea myös opettajan ääniviesteillä.

Kuva 7. Etäkoulu-hankkeessa oppimateriaali jaoteltiin selkeästi omiksi viesteiksi.

7 Oppiaineet ja sisällöt

Tämä kappale esittelee eri oppiaineiden opetussuunnitelmien sisältöjä ja esimerkkejä siitä, kuinka sisältöjen opettaminen toteutettiin Al-Holin vankileirin lasten mobiilietäopetuksessa. Oppiaineiden sisällöt ja esimerkit on jaoteltu ikätasoisesti varhaiskasvatussuunnitelman ja perusopetussuunnitelman mukaisesti.

7.1 Kielten opettaminen

Kielen opettamisessa voi olla erilaisia tilanteita ja tavoitteita riippuen siitä, mikä on oppijan suhde opiskeltavaan kieleen.

7.1.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Oppijan oman äidinkielen opettamisen tavoitteena on kielitaidon kehittäminen ja sen ylläpitäminen. Tavoitteena on kartuttaa oppijan sana- ja käsitevarantoa sekä rohkaista häntä käyttämään kieltä erilaisissa tilanteissa. Oppijat tutustuvat erilaisiin teksteihin ja harjoittelevat niiden tuottamista itse. Luku- ja kirjoitustaitoa harjoitellaan tavoitteena niiden sujuvuus.

Etäkoulu-hankkeessa varhaiskasvatusikäisten lasten kielenopiskelun pohjana toimi *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet* (Opetushallitus 2018),

TAULUKKO 2. Varhaiskasvatusikäisten lasten kielen opiskelun korostetut tavoitteet (Opetushallitus 2018.).

Kielen rikas maailma	• kielellisen muistin ja sanavarannon laajentaminen • kielen ymmärtämisen taito • puheen tuottamisen taito • kielen käyttötaito
Ilmaisun monet muodot	• sanallinen ja kehollinen ilmaisu

joista korostettiin taulukon 2 tavoitteita kunkin lapsen yksilölliset tavoitteet huomioiden.

Etäkoulu-hankkeessa pienimpien, varhaiskasvatusikäisten lasten kanssa sanastoa harjoiteltiin teemoittain, ottaen huomioon lapsen maailma ja hänen elinympäristönsä. Harjoitukset aloitettiin yksittäisistä sanoista ja vähitellen puhetta laajennettiin muutaman sanan mittaisiin virkkeisiin. Harjoitusten avulla lapsia rohkaistiin käyttämään kieltä arjessa ja harjoittamaan kertomisen taitoja. Tehtävissä käytettiin kuvia, emojeita sekä konkreettisia esineitä, jotka toimivat oppimisen visuaalisena tukena. Tärkeänä elementtinä harjoituksissa olivat opettajan lähettämät ääniviestit, joissa hän antoi esimerkin sanan tai lauseen lausumisesta (mallinsi kielen käyttöä ja puheen tuottamista.) Mikäli ääniviestejä ei voitu kuunnella, lähiaikuisen rooli kielenkäytön mallina korostui.

Kuva 8. Varhaiskasvatusikäisten lasten kanssa harjoiteltiin sanastoa ja leikiteltiin kielellä.

TAULUKKO 3. Esiopetusikäisten oppilaiden kielen opiskelun korostetut tavoitteet (Opetushallitus 2014.).

Kielen rikas maailma	• äänteet ja tavut • kirjaimien tunnistaminen ja tuottaminen • erilaisiin teksteihin tutustuminen • kuullunymmärtämisen taidot • kertomisen taidot

TAULUKKO 4. Alkuopetusikäisten oppilaiden kielen opiskelun korostetut tavoitteet rakentuivat 1.–2. luokkien oppiaineiden 1) äidinkieli ja kirjallisuus tai 2) suomi toisena kielenä ja kirjallisuus tavoitteista. (Opetushallitus 2014.).

Suomen kieli ja kirjallisuus	• Ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan (T5) • Kannustaa oppilasta kiinnostumaan lastenkirjallisuudesta ja muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen (T8) • Rohkaista ja innostaa oppilasta kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla (T9) • Opastaa oppilasta harjaannuttamaan käsinkirjoittamisen taitoa sekä ohjata oppilasta vähitellen tekstien suunnitteluun ja rakentamiseen sekä tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia (T11)
Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus	• Innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen (T4) • Kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta (T5) • Ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja (T7) • Kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita (T8)

Esi- ja alkuopetusikäisten oppilaiden kielen opetuksen suunnittelun ja toteuttamisen pohjana toimivat Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet (Opetushallitus 2016) ja Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (Opetushallitus 2014). Opetuksessa korostettiin erityisesti taulukoiden 3 ja 4 tavoitteita.

Etäkoulu-hankkeessa esi- ja alkuopetusikäisten oppilaiden kiinnostusta ohjattiin tavoitteiden mukaisesti kirjoittamisen ja lukemisen taitojen kehittämiseen. Oppilaille tarjottiin mahdollisuus tutustua erilaisiin teksteihin ja kirjallisuudenlajeihin kuuntelemalla opettajan lukemana erilaisia tekstejä, kuten loruja, runoja ja satuja. Oppilaita kannustettiin tekstien omatoimiseen tuottamiseen suullisesti ja kirjallisesti.

Kuva 9. Esi- ja alkuopetusikäiset oppilaat tutustuivat kirjaimiin.

Kuva 10. Esi- ja alkuopetusikäiset oppilaat harjoittelivat lukemisen ja kirjoittamisen taitoja osaamisen mukaan eriytetyin tehtävin.

Kuva 11. Oppilaat tutustuivat erilaisiin teksteihin. He kuuntelivat opettajan lukemana Eduard Uspenskin (Otava 2008) kirjan Fedja-setä, kissa ja koira. Alkuopetusikäinen oppija tutustui Pippa Goodhartin (Kustannus-Mäkelä 2018) teokseen Kolme iloista koiraa.

Vanhempien, ala- ja yläkouluikäisten oppilaiden kielen mobiilietäopetuksen pohjana toimi *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet* (Opetushallitus 2014), joista korostettiin taulukossa 5 esitettyjä tavoitteita. Opetusta eriytettiin tavoitteiden suunnassa yksilöllisesti kullekin oppilaalle.

TAULUKKO 5. Ala- ja yläkouluikäisten oppilaiden kielen opiskelun korostetut tavoitteet rakentuivat 3.–6. lk. oppiaineiden 1) äidinkieli ja kirjallisuus tai 2) suomi toisena kielenä ja kirjallisuus tavoitteista. (Opetushallitus 2014).

Suomen kieli ja kirjallisuus (3.–6. lk.)	• Ohjata oppijaa sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan (T5) • Kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien ja kuvaavien tekstien tuottamista (T10) • Ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa (T11) • Ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia (T13)
Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (3.–6. lk.)	• Ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä (T4) • Innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa tarvittavia monimuotoisia tekstejä (T7) • Auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita (T8) • Ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia (T10)

Synonyymit ovat samaa tarkoittavia sanoja. Tunnistatko synonyymit? Osaatko arvata, mitkä ovat synonyymeja? 9.26

Valitse **oikeat vaihtoehdot** , vaihtoehdoissa on **monta synonyymia**, mutta joku sana ei ole synonyymi: 9.26

1.Auringonnousu
a) aamunkoitto
b) päivänpaiste
c) sarastus
d) aamurusko
e) kukonlaulu 9.26

2.aavikko
a) hedelmätön maa
b) kanervikko
c) autiomaa
d) erämaa
e) viidakko 9.26

3.auto
a) ajoneuvo
b) biili
c) henkilöauto
d) pyörä
e) automobiili 9.26

substantiivi Tänään harjoittelemme substantiivien **yksikön ja monikon** taivutuksia.

Suomen kielen taivutukset ovat **monimutkaisia**. Tänään taivutetaan substantiivisanoja, joissa on kaksoiskonsonantti eli **KK, PP, LL, SS, MM, TT, NN** 9.24

Yksikkö sanan perään kirjoitetaan **t-kirjain** – ja näin se on **monikko**.

Esim. **kissa - > kissat**, **pallo -> pallot** 9.25

MUTTA kun sanassa on **KK**, **PP** tai **TT** - kaksoiskonsonantit, niin tuolloin toinen konsonantti **putoaa pois monikossa**.

Esim. **Takki - > takit**, **keppi -> kepit**, **hattu -> hatut** 9.25

Kopioi sanat. Kirjoita sitten **yksikkö**-muodossa kirjoitetut sanat **monikossa** viereen.

Mieti, milloin sanassa pysyy **kaksi konsonanttia** ja milloin toinen **putoaa pois**. 9.26

Kissa -> Kissat

Persikka

Keppi

Kokki

Passi

Nappi

Matto

Pallo

Pappi

Takki

Sammakko

📌 **Kirjoita sanat MISTÄ-muodossa**

-sta/-stä, muista kk-pp-tt-sääntö jne.

Malli: TALO > talosta

Puu
Pesä
Varasto
Laatikko
Laukku
Kaappi 9.07

📌 **Kirjoita sanapari (adjektiivi + substantiivi) MISTÄ-muodossa**

Malli: VANHA LOMPAKKO > **vanhasta lompakosta**

Uusi reppu
Kaunis kuva
Pimeä huone
Tyhjä lautanen
Helppo tehtävä 9.07

📌 **Täydennä virkkeet adjektiivin vertailumuodoilla.**

1. Abdi on nuori.

Pikkusisko on _____.

Vauva on _____.

2. Keksi on herkullinen.

Voileipä on _____.

Pizza on _____.

3. Nukke on söpö.

Pehmolelu on _____.

Kissanpentu on _____.

📌 Valitse oikea vaihtoehto.

1.Tuolla pihan perällä on hieno **kuusi** .
a) Numeraali
b) Adjektiivi
c) Substantiivi
d) Pronomini

2.Minulla on taskussa **kuusi** karkkia.
a) Numeraali
b) Adjektiivi
c) Substantiivi
d) Pronomini

3.**Kipua** tänne parvelle!
a) Substantiivi
b) Verbi
c) Pronomini
d) Adjektiivi

4.Tunnen joskus **kipua** oikeassa jalassani.
a) Substantiivi
b) Verbi
c) Pronomini
d) Adjektiivi

Kuva 12. Vanhemmat ala- ja yläkouluikäiset oppilaat harjoittelivat monipuolisesti kielen rakenteita.

❗ *Suomen yleiskieli ja puhekieli ovat erilaisia.*

Tänään harjoitellaan puhekieltä. 9.39

📌 **Opettele puhekielen sanoja.** 9.39

Safka = Ruoka

Kokata = Laittaa ruokaa (tulee englannista to cook)

Hamppari = Hampurilainen

Jälkkäri =Jälkiruoka

Jätski = Jäätelö

Karkki = Karamelli, Makeinen

Purkka = Purukumi

Limu = Virvoitusjuoma

Matsi = Ottelu

Futis = Jalkapallo

Lätkä = Jääkiekko

📌 **Valitse oikea yleiskielen sana/ sana pari vastaamaan puhekieltä.** 9.39

Yleiskieli: etkö sinä, menet, en ymmärrä, yhdeksän, oletteko, minä, sinun, minun, minulla on, viimeinen, tulemme, miksi, toinen,

Etsi puhekieltä vastaava yleiskielen sana(t) yläpuolelta.

mä =
mun =
sun =
mulla on =
meet =
miks =
eks =
ootteks =
tullaan =
en tajuu =
ysi =
toka =
vika =

9.39

Kuva 13. Yläkouluikäiset ja sitä vanhemmat oppilaat tutustuivat puhekieleen.

TAULUKKO 6. Yläkouluikäisten ja sitä vanhempien oppijoiden kielen opiskelun tavoitteet rakentuivat 7.–9. lk. oppiaineiden 1) äidinkieli ja kirjallisuus tai 2) suomi toisena kielenä ja kirjallisuus tavoitteista. (Opetushallitus 2014).

Suomen kieli ja kirjallisuus (7.–9. lk.)	• Ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä ja tulkinnassa tarvittavia strategioita ja taitoja (T5) • Ohjata oppilasta kehittämään lukutaitoa, harjaannuttaa oppilas tekemään havaintoja teksteistä sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa (T7) • Rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä (T10) • Tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia ja kuvaavia tekstejä (T11)
Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (7.–9. lk.)	• Ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättelemään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella (T4) • Ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä (T6) • Auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa (T7)

Etäkoulu-hankkeessa vanhempien, ala- ja yläkouluikäisten oppilaiden kielen opetuksen tavoitteena oli sujuvan luku- ja kirjoitustaidon vakiinnuttaminen. Huomiota kiinnitettiin myös kielen rakenteeseen ja oikeinkirjoitukseen. Tehtävissä harjoiteltiin kielen rakenteita, kuten sanaluokkia ja sanojen taivuttamista.

Kuva 14. Vanhempien, ala- ja yläkouluikäisten, oppilaiden kanssa harjoiteltiin kielen rakenteita.

Oppijat tutustuivat eri tekstilajeihin, kuten runoihin, kaunokirjallisuuteen ja faktateksteihin. Lisäksi oppilaat harjoittelivat niiden tuottamista. Oppijoiden erilaiset kiinnostuksen kohteet otettiin huomioon tekstien valinnassa. Heitä ohjattiin faktan, mielipiteen ja fiktion eron havaitsemiseen. Vanhimpia oppijoita ohjattiin analysoimaan erilaisia tekstityyppejä.

Oppijoita tutustutettiin puhekielen (sis. murteet ja slangi) ja kirjakielen eroihin. Opiskelutaitoja kehitettiin harjoittelemalla esimerkiksi ajatuskartan ja tukisanalistan kokoamista.

Kuva 15. Toisinaan opettajat selittivät oppijoille sanojen merkitystä.

7.1.2 Vieraan kielen opettaminen

Oppijat voivat halutessaan opiskella vierasta kieltä, esimerkiksi englantia. Motiivit vieraan kielen opiskeluun ovat moninaiset; opiskeltava vieras kieli voi olla esimerkiksi pakolaisstatuksen omaavan oppijan vastaanottavan maan virallinen kieli tai koulukieli.

Vieraan kielen opiskelu edistää monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumista ja suvaitsevuutta. Opettajan on tärkeä selvittää oppijan lähtötaso ja pohtia yhdessä heidän kanssaan vieraan kielen opiskelun motiiveja.

Etäkoulu-hankkeessa osa oppijoista opiskeli englannin kieltä. He etenivät omassa tahdissa ja saivat tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Mobiilietäopetuksen perustana toimivat Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (Opetushallitus 2014), joista korostettiin Taulukossa 7 esitettyjä tavoitteita. Opetusta eriytettiin näiden tavoitteiden suunnassa yksilöllisesti kullekin oppilaalle.

TAULUKKO 7. Etäkoulu-hankkeen englannin kielen opiskelussa korostetut perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteet (Opetushallitus 2014).

Vieras kieli, A-oppimäärä, englanti (3.–6. lk.)	• Ohjata oppilas havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä (T3) • Ohjata oppilas harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta (T7) • Ohjata oppilas työskentelemään vaativuudeltaan monen tasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa (T10) • Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin (T11)
Vieras kieli, A-oppimäärä, englanti (7.–9. lk.)	• Ohjata oppilas havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena (T3) • Rohkaista oppilas osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppijoiden ikätasolle ja elämänkokemukseen sopivista aiheista (T6) • Ohjata oppilas tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen (T10)

Etäkoulu-hankkeessa oppijat opiskelivat vieraan kielen sanastoa teemoittain. Opetuksessa painotettiin oppijan arkeen liittyvää sanastoa. Teemoja olivat esimerkiksi perhe, koti, arjen askareet ja vapaa-aika. Kielen rakenteita harjoittavia tehtäviä mallinnettiin useiden esimerkkien avulla. Vieraan kielen käyttöä mallinnettiin oppimateriaaleihin liitetyillä äänitteillä ja teksteillä. Ääniviesteinä annettiin esimerkkejä siitä, kuinka natiivi kielen puhuja käyttää kieltä.

Harjoitellaan kysymysten tekemistä.
Jatka kysymystä ja vastaa kysymykseen.

Who is _____?
The woman is my mother.
Where is _____?
My shirt is in the wash.
_____ time is it?
It is 3 o'clock.
Why did you _____ ?
I don't know.
When did you _____?
I ate it yesterday.
How are you?
_____.
Which one do you take?
I will _____.
How many do you want?
I want _____.
How often do you read a book?
I _____ 9.14

Create **5-10 new questions** and ask them from your sister, brother, mother...
You can also try to write the answer.
9.15

You can **also make questions** for us teachers in English, if you wish. And we will answer them. 9.15

To be + run
I am running. = Juoksen
You _____ juokset
He _____ juoksee
We _____ juoksemme
You _____ juoksette
They _____ juoksevat

Create 3 sentences using **to be** verb.
9.21

To Have + to come

I have come home.
You _____
She _____
We _____
You _____
They _____

Create 3 sentences using **to have** verb
9.21

To do + to work

I do work
You _____
He _____
We _____
You _____
They _____

*Nouns *
A noun names **a person, a place, an animal, a thing, or an idea.**
Nouns can be **plural or singular** and can be **the subject or object of a verb.**

For example:
The books are on **the table.**
Love is all you need.
John is in **the garden.**
London is lovely in **the summer.** 9.18

📌 **Circle the nouns in the sentences.**
1. I love red cars.
2. John and Mary went to the supermarket and bought eggs and cheese.
3. We had pizza for lunch.
4. They never told me that they had so much money.
5. She's writing an essay on democracy.
6. He had a brilliant idea.
7. The British Library is near King's Cross Station.
8. He has three brothers and ten nieces and nephews.
9. Could you pass the salt?
10. She travelled to Tokyo and Shanghai.
9.19

Kuva 16. Englannin kielen kielen rakenteisiin liittyviä tehtäviä

Kuva 17. Englannin kielessä harjoiteltiin kuullun- ja luetunymmärtämistä sekä sanastoa.

Etäkoulu-hankkeessa oppijoita ohjattiin tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Opetus tuki oppijoiden monikielisyyttä hyödyntämällä myös oppijoiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Näin vahvistettiin oppijoiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti.

7.2 Matematiikka

Mobiilietäopetuksen matematiikan opiskelun tavoitteena on ohjata ja tukea oppilasta matemaattisen ajattelun ja matematiikan taitojen oppimisessa ja luoda perusta sujuvalle, käytännönläheiselle laskutaidolle.

Etäkoulu-hankkeessa varhaiskasvatus- ja esiopetusikäisten lasten matematiikan opiskelu perustui *Varhaiskasvatuksen opetussuunnitelman perusteisiin* (Opetushallitus 2018) sekä *Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin* (Opetushallitus 2014). Taulukossa 8 on esitetty tavoitteet, joita opetuksessa korostettiin.

TAULUKKO 8. Varhaiskasvatus- ja esiopetusikäisten lasten matematiikan opintojen tavoitteet

Tutkin ja toimin ympäristössäni *(Opetushallitus 2018)*	• muotojen, määrien ja muutosten havainnoiminen • luokittelu, vertailu ja järjestykseen asettaminen • lukukäsitteen, -sanan ja -määrän liittäminen numeromerkkiin • aikakäsite (vuorokausi ja vuodenajat)
Tutkin ja toimin ympäristössäni *(Opetushallitus 2014)*	• luokittelu, vertailu ja järjestykseen asettaminen sekä säännönmukaisuuksien havainnoiminen • lukukäsitteen kehittyminen ja lukumäärän muutos • lukujonotaidot ja lukujen vertailu • mittaaminen keholla ja eri välineillä • tason ja tilan hahmottaminen (sijainti- ja suhdekäsitteet sekä tasokuviot)

Etäkoulu-hankkeessa varhaiskasvatus- ja esiopetusikäisten lasten tehtävät tukivat matemaattisen ajattelun kehittymistä. Tehtävissä oppijat luokittelivat, vertailivat ja asettivat järjestykseen asioita opettajan tarjoamien tai oppijan itse keksimien sääntöjen mukaan. He ankkuroivat lukuja, havainnoivat lukumääriä ja harjoittelivat niiden liittämistä lukusanaan ja numeroon.

Kuva 18. Varhaiskasvatus- ja esiopetusikäisten lasten tehtävät tukivat matemaattisen ajattelun kehittymistä.

Matematiikan tehtävissä kehitettiin lukujonotaitoja ja ohjattiin oppijoita ympäristön havainnointiin nimeämällä esimerkiksi geometrisiä muotoja ja etsimällä niitä heidän omasta lähiympäristöstään. Esikouluikäiset oppijat harjoittelivat myös yksinkertaisia peruslaskutoimituksia kuvien, emojien tai konkreettisten välineiden avulla.

Kuva 19. Varhaiskasvatus- ja esikouluikäiset lapset harjoittelivat monipuolisesti matematiikkaa.

Alkuopetusikäisten oppilaiden matematiikan opetus perustui *Perusopetussuunnitelman opetussuunnitelman perusteisiin* (Opetushallitus 2014), joista Etäkoulu-hankkeessa korostettiin erityisesti taulukossa 9 esitettyjä tavoitteita.

TAULUKKO 9. Alkuopetusikäisten oppilaiden matematiikan opintojen tavoitteet (Opetushallitus 2014)

Matematiikka (1.–2. lk.)	• ohjata oppilas ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja (T5) • tukea oppilas lukukäsitteen kehittymisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä (T6) • perehdyttää oppilas peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin (T7) • tutustuttaa oppilas geometrisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia (T9) • ohjata oppilas ymmärtämään mittaamisen periaate (T10)

Alkuopetusikäiset oppilaat harjoittelivat lukujonotaitoja, lukujen vertailua ja järjestykseen asettamista. He harjoittelivat yhteen- ja vähennyslaskuja ensin lukualueella 0–20 ja sen jälkeen lukualueella 0–100. Oppilaat perehtyivät kymmenjärjestelmän periaatteeseen kuvien ja toiminnallisten opetusmenetelmien avulla. Geometriassa tutustuttiin tasokuvioihin ja niiden ominaisuuksiin niitä rakentamalla ja piirtämällä. Oppilaat harjoittelivat massan, pituuden ja tilavuuden mittaamista sekä kellonaikoja.

Kuva 20. Alkuopetusikäiset oppilaat harjoittelivat peruslaskutoimituksia ja geometriaa.

Kuva 21. Esi- ja alkuopetusikäiset oppilaat harjoittelivat mittaamista sekä taulukon tulkintaa.

TAULUKKO 10. Vanhempien alakouluikäisten oppilaiden korostetut tavoitteet matematiikassa (Opetushallitus 2014)

Matematiikka (3.–6. lk.)	• Kannustaa oppilas esittämään päättelyään ja ratkaisujaan konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti (T4) • Ohjata oppilas käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä (T7) • Opastaa oppilas saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia (T10) • Ohjata oppilas havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppija geometrisiin käsitteisiin (T11)

Tehtävä. Tarvitset kynän ja vihkon tai paperia **Piirrä** vihkoosi **suorakulmainen kolmio, tasakylkinen kolmio ja tasasivuinen kolmio.** 9.23

Tehtävä. **Katso kuvasta.** 9.24

Tehtävät : **tarvitset paperia, kynän ja viivottimen** tai jonkun, minkä avulla voit piirtää suoraa viivaa. 9.05

Piirrä nelikulmio, jossa yksi kulma on
a) suora
b) tylppä (eli 90 asteen ja 180 asteen välissä)
c) kupera (eli 180 asteen ja 360 asteen välissä) 9.05

Tässä kuvia, mistä näkyy mitkä kulmat ovat tylppiä ja kuperia. 9.06

Desimaalilukujen yhteenlasku 9.10

Laske
1) 0,2 + 0,7 =
2) 1,2 + 0,6 =
3) 2,6 + 0,6 =
4) 1,5 + 1,2 =
5) 1,8 + 1,1 =
6) 0,5 + 0,9 =
7) 0,4 + 2,4 =
8) 0,8 + 1,6 =
9) 0,7 + 4,3 =
10) 3,3 + 2,2 = 9.10

Lisää puuttuva numero

a) ❓ x 7 = 49

b) ❓ x 7 = 28

c) ❓ x 7 = 21

d) ❓ x 8 = 16

e) ❓ x 8 = 24

f) ❓ x 8 = 80 9.11

Jaa herkut tasan Tonin ja Annin kesken. Tee jakolasku ja merkitse vastaus.

1. 🧁🧁🧁🧁🧁🧁

____:____ = ____

Tulos: ____ muffinsia

2. 🍭🍭🍭🍭

____ : ____ = ____

Tulos: ____ tikkaria

3. 🍦🍦🍦🍦🍦🍦🍦

____ : ____ = ____

Tulos: ____ jäätelöä

Harjoittele ensin helpoilla luvuilla

523 + 523

tässä luvussa on viisi sataa kaksi kymmentä ja kolme ykköstä

kolmonen on ykkösiä
kaksi on kymmeniä
viisi on satoja

merkitse ykköset allekkain eli kolmoset allekkain
merkitse kymmenet allekkain eli kakkoset
merkitse sadat allekkain eli viidet

laske allekkain luvut yhteen

523
523
+____
1046 9.27

Laske tehtävät vihkoosi allekkain ja merkitse tulos

a) 54 + 31

Kuva 22. Vanhemmat alakouluikäiset oppilaat opiskelivat monipuolisesti peruslaskutoimituksia.

TAULUKKO 11. Yläkouluikäisten ja sitä vanhempien oppijoiden tavoitteet matematiikassa (Opetushallitus 2014)

Matematiikka (7.-9. lk.)	• Ohjata oppilas arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä (T6) • Ohjata oppilas kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla (T11) • Tukea oppilas laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalilukuihin (T12) • Tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta (T13) • Ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan (T14) • Tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä (T16) • Kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia (T18)

Ala- ja yläkouluikäiset oppijat vahvistivat tehtävien avulla taitoaan laskea peruslaskutoimituksia (yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolaskuja). Niitä harjoiteltiin monipuolisesti erityyppisin tehtävin.

📌 **Tee yhteenlaskusta kertolasku. Laske allekkain vihkoosi. Merkitse tulos.**

a) 31 + 31 + 31
____ x ____ =

b. 53 + 53 + 53
____ x ____ =

c. 241 + 241
____ x ____ =

d. 71 + 71 + 71 +71 +71 +71
____ x ____ =

e. 201 + 201 + 201 + 201
____ x ____ = 9.27 ✓

📌 **Laske vihkoosi ja merkitse tulos.**

a. 4 x 212 =
b. 3 x 302 =
c. 3 x 220 =
d. 4 x 102 =
e. 2 x 201 =
f. 3 x 321 =
g. 3 x 301 =

❗ **Muista!**

Kokonainen on sata prosenttia (100%)

Prosentti (1%) on sadasosa

1%=1/100=0,01 9.27 ✓✓

❗ *Prosenttiluku* on aina kahden luvun suhde eli **jakolasku** 9.29 ✓✓

📌 Yllä olevan **esimerkin mukaisesti laske jakolaskuina,** saat vastaukseksi desimaaliluvun, muuta se prosenteiksi kertomalla luku 100:lla. 9.31 ✓✓

1) Kuinka monta prosenttia

a) 8 on luvusta 100

b) 5 on luvusta 150

c) 2 on luvusta 40

d) 84 on luvusta 150 9.32 ✓✓

Muuta prosenttiluku ensin desimaaliluvuksi eli prosenttikertoimeksi.

Ja laske kertolaskuna. 8.58 ✓✓

Välitetty

📌 Laske mitä on (muuta desimaaliluvuksi)

50 % =

75 % =

5 % = 8.58 ✓✓

Välitetty

📌 **Kuinka paljon on 75 % luvusta**

a) 200

b) 20

c) 80

d) 120

e) 1000 8.58 ✓✓

📌 Voit laskea näitä vihkoosi. ✏️📕

1. Pizzasta on syöty 75%. Kuinka paljon on jäljellä?

2. Joukkue on voittanut 88% otteluistaan. Montako prosenttia otteluista se on hävinnyt?

3. Jussi maksoi mopon hinnasta viidenneksen ja mummo loput. Kuinka monta prosenttia jäi mummon maksettavaksi?

4. Kuinka paljon 0,7 on prosentteina?

5. Jenni syö jäätelöpaketin sisällöstä 30% ja hänen kaksi veljeään loput. Paljonko kumpikin veli saa?

6. Oppilaista 78% piti tätä harjoitusta kivana. Montako prosenttia piti sitä tylsänä?

7. Kännykän akusta on käytetty 35 %. Kuinka monta prosenttia akkua on jäljellä? 9.10 ✓✓

Kuva 23. Yläkoulu- ja toisen asteen ikäiset oppijat opiskelivat sekä peruslaskutoimituksia että vahvistivat matemaattista ymmärrystä sanallisilla laskutehtävillä.

Sanallisissa laskutehtävissä otettiin huomioon oppijoiden elinympäristö. Kerto- ja jakolaskun yhteyttä toisiinsa vahvistettiin. Lisäksi oppijat tutustuivat desimaali- ja murtoluvun käsitteeseen, harjoittelivat niiden käyttämistä peruslaskutoimituksissa ja paikantamista lukujonolla. Ymmärrys lukujen suuruudesta ja keskinäisestä suhteesta vahvistui.

Yläkouluikäiset ja sitä vanhemmat oppijat tutustuivat myös negatiivisiin ja prosenttilukuihin. He harjoittelivat prosenttilaskujen ja desimaalilukujen sekä murtolukujen muunnoksia ja suhteita.

Oppijat tutustuivat geometrisiin kappaleisiin ja tasokuvioihin sekä niiden ominaisuuksiin. He harjoittelivat mittaamista ja yksikkömuunnoksia. Mittaamistehtävissä otettiin huomioon oppijoiden haastava elinympäristö. Taidoiltaan kehittyneemmille oppijoille annettiin myös vapaaehtoisia lisätehtäviä.

Kuva 24. Haastavampia lisätehtäviä vanhemmille oppijoille.

7.3 Ympäristöoppi: biologia ja maantieto

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Näiden opetus tukee lapsen ja nuoren ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristöopin ja biologian opetuksessa pyritään toiminnalliseen ja kokemukselliseen oppimiseen. Oppimateriaaleissa painotetaan oppijan omaan elinympäristön tutkimista. Etäkoulu-hankkeessa ympäristöoppia, biologiaa ja maantietoa opetettiin sekä itsenäisesti että integroitiin kielen opetukseen.

TAULUKKO 12. Alkuopetusikäisten oppilaiden korostetut tavoitteet ympäristöopissa (Opetushallitus 2014)

Ympäristöoppi (1.–2. lk.)	• tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen (T1) • kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä (T2) • ohjata oppilas tutkimaan lähiympäristöään (T4) • kannustaa oppilasta ihmettelemään (T5) • ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin (T6) • ohjata oppilas kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä (T7) • ohjata oppilas harjoittelemaan tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista (T10) • ohjata oppilas ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja ja karttoja ympäristön kuvaajina (T13)

Varhaiskasvatus- ja alkuopetusikäisten oppilaiden opetus keskittyi oppijan positiivisen kehonkuvan rakentamiseen, tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittamiseen, arjen taitoihin perehtymiseen sekä oman lähiympäristön tutkimiseen. Ympäristöopin opetusta integroitiin kielen opetukseen: harjoiteltiin nimeämään kehonosia, eläimiä ja kasveja sekä kuvailemaan niiden ominaisuuksia. Opetusta havainnollistettiin emojien, valokuvien ja kuvakollaasien avulla. Oppimistehtävät perustuivat leikkeihin ja tutkimuksiin, joiden avulla viritettiin uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan.

Kuva 25. Nuorimpien oppijoiden ympäristöopin opiskelu integroitiin kielen opiskeluun.

Kuva 26. Ympäristöopin oppimateriaali sisälsi tutkivan oppimisen tehtäviä.

Ala- ja yläkouluikäisten oppilaiden opetus koostui biologian ja maantiedon sisällöistä. Tavoitteena on tarjota oppijoille mahdollisuus heidän ymmärryksensä laajentamiseen tieteellisen tiedon pohjalta sekä tukea heidän maailmankuvansa rakentumista ja laajentumista. Oppijoita ohjataan pohtimaan heidän toimintansa vaikutusta omaan ja muiden ihmisten hyvinvointiin sekä luontoon ja yhteiskuntaan. Heitä kannustetaan perehtymään luonnon monimuotoisuuden ymmärtämiseen ja sen vaalimiseen.

TAULUKKO 13. Vanhempien alakouluikäisten oppilaiden korostetut tavoitteet ympäristöopissa (Opetushallitus 2014)

Ympäristöoppi (3.-6. lk.)	• Synnyttää ja ylläpitää oppijan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen (T1) • Tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä (T3) • Ohjata oppilas suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen (T5) • Ohjata oppilas tutkimaan ja toimimaan luonnossa ja rakennetussa ympäristössä (T9) • tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä t unteitaan (T10) • Ohjata oppilas hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä (T12) • Ohjata oppilas ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä (T13) • Ohjata oppilas luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen (T15) • Ohjata oppilas maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja (T16)

TAULUKKO 14. Yläkouluikäisten ja sitä vanhempien oppijoiden korostetut tavoitteet biologiassa ja maantiedossa (Opetushallitus 2014)

Biologia (7.–9. lk.)	• ohjata oppilas ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja (T1) • ohjata oppilas arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön (T6) • ohjata oppilas kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä (T7) • ohjata oppilas tekemään tutkimuksia (T10) • innostaa oppilas syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta (T12)
Maantieto (7.–9. lk.)	• tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta (T1) • ohjata oppilas tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla (T2) • ohjata oppilas tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla (T3) • ohjata oppilas kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä (T6) • ohjata oppilas harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan ja tulkitsemaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä (T7) • harjaannuttaa oppilas havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa (T9) • ohjata oppilas arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa (T13)

Vanhemmat oppijat tutustuivat maanosiin, niiden luonnonoloihin ja alueellisiin elinkeinoihin sekä vertailivat valtioiden ja kulttuurien eroja ja yhtäläisyyksiä. He tutustuivat elolliseen ja elottomaan luontoon sekä alueiden erilaisiin eliölajeihin ja kasveihin. Lisäksi oppijoita ohjattiin tut-

kimaan ja tulkitsemaan monipuolisesti karttoja (esim. maasto- ja teemakartat), valokuvia ja erilaisia kuvaajia. Opetuksessa hyödynnettiin ajankohtaisia uutisia ja teemoja.

Kuva 27. Oppijat tutustuivat karttoihin ja eläimiin sekä hankkivat tietoa haastattelun avulla. Karttojen kuvat YLE Oppiminen: Björkstrand ja Nieminen, 2019

Oppimateriaali koostui selkeästi jaksotetuista teksteistä ja niiden äänitteistä. Pikaviestisovelluksen emojivalikoimaan sisältyviä valtioiden lippuja hyödynnettiin niiden tunnistamisessa.

Kuva 28. Pikaviestisovelluksen emojivalikoimaa voi hyödyntää mobiilietäopetuksessa.

7.5 Historia

Historian opiskelun tavoitteena on herättää oppijoiden kiinnostus menneisyyden ilmiöihin sekä kehittää oppijoiden historiatietoisuutta ja kulttuurintuntemusta. Tämä auttaa oppilasta ymmärtämään menneisyyttä, nykyisyyttä ja yksilön merkitystä historiallisena toimijana. Historian opiskelu tukee oppijoiden identiteetin kehittymistä perehdyttäen heitä kulttuurien vaikutuksiin yksilöihin ja yhteiskuntiin. Tämän avulla kehitetään oppijoiden kulttuurista vuorovaikutusta sekä kannustetaan erilaisuuden ymmärtämiseen. Historian opiskelun avulla oppija voi kehittää loogista ajattelu ja oivalluskykyä. Historian opiskelua jäsennetään oppilaalle mielekkäiksi kokonaisuuksiksi integroiden esimerkiksi sen opiskelua eri oppiaineiden teemoihin.

TAULUKKO 15. Vanhempien ala- ja yläkouluikäisten ja toisen asteen oppijoiden korostetut tavoitteet historiassa (Opetushallitus 2014)

Historia (5.–6. lk.)	• tutustuu historiaan tiedonalana ja kiinnostuu menneisyyden ihmisten elämästä. (T1) • oppii hahmottamaan historiallisia aikakausia ja niihin liittyviä käsitteitä. (T4) • harjaantuu hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa. (T8)
Historia (7.–9. lk.)	• vahvistaa oppijan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena (T1) • vahvistaa oppijan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä (T4)

Historian opetuksen pääpaino on ollut oppiaineen suurten linjojen ymmärtämisessä. Oppisisältönä oli enimmäkseen Suomen historia ja kansanperinne. Lisäksi oppijat ovat tutustuneet kansanperinteiden taustoihin ja eroihin eri puolilla maailmaa sekä Suomen UNESCO:n maailmanperintökohteisiin.

Suomen opetussuunnitelmaan mukaan oppilaiden tulee tutustua **Suomen UNESCO:n maailmanperintökohteisiin.** 14.14

Rauma on vuonna 1442 perustettu kaupunki Länsi-Suomessa.
Se on Suomen **neljänneksi vanhin kaupunki** Turun, Porvoon ja Ulvilan jälkeen.
Rauma tunnetaan sen murteesta, pitsinnypläyksestä, meri- ja metsäteollisuudesta. 14.14

Rauma on satamakaupunki.
Sen ansiosta **Rauman murre** (_giäl_) on saanut vaikutteita etenkin ruotsin ja englannin kielestä, sekä ranskan, venäjän ja viron kielestä. 14.14

Raumalla on kaksi **UNESCO:n maailmanperintökohdetta.**
Ensimmäinen on Pohjoismaiden suurin yhtenäinen ja hyvin säilynyt **vanha puutaloalue Vanha Rauma.** Se on elävä ja kaunis kaupungin keskus; täynnä museoita, kauppoja, ravintoloita ja koteja.
Toinen UNESCO:n maailmanperintökohde on **pronssikautinen kalmistoalue Sammallahdenmäki.**
Se on alue, missä on pronssikaudella kiviröykkiöistä rakennettuja hautapaikkoja. 14.14

Joo. Suomenlinna on 1700-luvulla rakennettu linnoitus. Tuolloin Suomi kuului Ruotsin valtakuntaan ja Ruotsi oli hävinnyt Suuren Pohjansodan Venäjää vastaan. Siksi Ruotsi rakensi uuden linnoituksen Venäjää vastaan. Tuolloin linnoituksen nimi oli Sveaborg, jota suomalaiset sanoivat Viapori. Linnoitus oli Suomen toiseksi suurin kaupunki vielä 1800-luvun alussa, Turun jälkeen. Vasta, kun Helsingistä tuli pääkaupunki Venäjän vallan alla, Suomenlinnasta tuli osa Helsinkiä. Suomi oli Venäjän vallan alla 1809-1917. Suomi itsenäistyi 1917 ja tuolloin linnoitukselle annettiin nimeksi Suomenlinna. Nykyisin siellä asuu noin 800 henkilöä ja siellä on paljon museoita ja kahviloita. Useat ihmiset käyvät siellä piknikillä. 10.54

📌 **Lue teksti Aleksis Kivestä.** 9.09

Aleksis Kivi (1834-1872) on Suomen kansalliskirjailija. Hän on suomalaisen kirjallisuuden uranuurtaja, on aina ajankohtainen, iätön ja ajaton kansalliskirjailijamme. Hän kirjoitti kertomuksia, runoja ja sekä murhe- että huvinäytelmiäkin. Aleksis Kiveä on sanottu ensimmäiseksi suomalaiseksi ammattikirjailijaksi. Muuta ammattia hänellä ei ollutkaan. Kivi kirjoitti aluksi ruotsiksi, mutta ryhtyi kirjoittamaan suomeksi Fredrik Cygnaeuksen kannustamana.

Kivi eli onnellisen lapsuuden, mutta hänen myöhempää elämäänsä varjostivat puute, sairaudet ja väärinymmärrys.

Aleksis Kivi kirjoitti tiettävästi ainakin 20 teosta, joista 17 on säilynyt kokonaan tai osittain ja kolme on kadonnut. Kiven teokset saivat tunnustusta jo kirjailijan elinaikana. Esikoisteos Kullerv... Lue kokonaan 9.10

🤔 Muistatko: **Substantiivit jaetaan yleisnimiin ja erisnimiin.** ❗

"Erisnimen ja yleisnimen olennaisero on se, että erisnimi on yksilöivä ja yleisnimi luokitteleva ilmaus." 9.31

📌 **Substantiivit:** Kirjoita alla oleva lyhyt teksti vihkoosi. ✏️📕
Sen jälkeen *alleviivaa* tekstistä yleisnimet (8) ja ympyröi erisnimet (5)

Ymmärtäisivätkö Mikael Agricola ja Aleksis Kivi sitä suomea, jota sinä puhut?
Ainakin monet sanat olisivat heille uusia.
Minkä nimen kirjailija antaisi Nurmijärven yli lentävälle lentokoneelle?
Ymmärtäisiköhän isoäiti sanan ratikka? 9.36

Kuva 29. Etäkoulu-hankkeessa oppijat tutustuivat Suomessa sijaitseviin UNESCON:n maailmanperintökohteisiin.

Kuva 30. Historian opetuksessa yhdistettiin ajankohtaisia aiheita ja kalenterivuoden tapahtumia. Opetus integroitiin muuhun opetukseen.

Historian oppimateriaalit koostuivat jaksotetuista selkokielisistä teksteistä, jotka lähetettiin myös ääniviesteinä. Tarvittaessa oppimateriaaliin liitettiin sanasto, jossa selitettiin tekstissä esiintyviä käsitteitä. Lisäksi opittavia asioita havainnollistettiin valokuvien, karttojen, tukisanalistojen ja käsitekarttojen avulla. Oppimistehtävinä käytettiin esimerkiksi erilaisten tekstien ymmärtämisen ja tuottamisen tehtäviä. Historia integroitiin myös kielen tehtäviin.

7.6 Yhteiskuntaoppi

Yhteiskuntaopin opiskelun tavoitteena on herättää oppijan kiinnostus yhteiskuntaa, aktiivista osallistumista ja vaikuttamista kohtaan. Lisäksi tavoitteena kasvattaa kiinnostusta erilaisiin ajankohtaisiin ilmiöihin ja niiden vaikutukseen yksilön sekä yhteisön elämään. Yhteiskuntaoppi kannustaa oppilasta toimimaan aktiivisena kansalaisena, joka käyttäytyy sosiaalisesti, eettisesti ja kestävän kehityksen mukaisesti.

TAULUKKO 16. Vanhempien ala- ja yläkouluikäisten ja toisen asteen oppijoiden korostetut tavoitteet yhteiskuntaopissa (Opetushallitus 2014).

Yhteiskuntaoppi (5.–6. lk.)	• Ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena. (T1) • Kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja (T7)
Yhteiskuntaoppi (7.–9. lk.)	• ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja yhteiskuntaoppiin tiedonalana (T1) • ohjata oppilasta hahmottamaan oikeusvaltion periaatteita (T3) • vahvistaa oppijan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä (T4)

Yhteiskuntaopissa oppijat harjoittelevat arjen taitoja, joita tarvitaan moniarvoisessa yhteiskunnassa ja yhteisöllisessä elämässä. Näitä taitoja ovat esimerkiksi oman mielipiteen rakentaminen, esittäminen ja perustelu, rakentava vuorovaikutus, kestävät kuluttajataidot sekä äänestäminen. Yhteiskuntaopin sisältöjä voidaan helposti soveltaa ja integroida niin kielten, ympäristöopin kuin myös matematiikan opiskeluun.

Kuva 31. Yhteiskuntaopissa hyödynnettiin aiheena mm. ajankohtaisia Yhdysvaltain vaaleja.

8 Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet

Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa tavoitteena on myös lapsen ja nuoren laaja-alainen osaaminen. Se muodostuu kyvystä käyttää tietoja ja taitoja, sekä toimia tilanteen edellyttämällä tavalla. Tähän vaikuttavat oppijoiden arvot ja asenteet, sekä tahto toimia aktiivisena kansalaisena kestävän tulevaisuuden edistämiseksi. Laaja-alainen osaaminen kehittyy läpi koko elämänkaaren.

Etäkoulussa tuettiin mahdollisuuksien mukaan oppijoiden laaja-alaista osaamista. Oppiainekohtaiset tai oppiainerajat ylittävät tehtävät nivoutuivat laaja-alaisen oppimisen tavoitteisiin. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteissa on yhtymäkohtia myös toisiinsa. Etäkoulussa ei pystytty toteuttamaan kaikkia laaja-alaisen osaamisen tavoitteita mobiilietäopetuksen rajoitusten vuoksi. Näitä ovat esimerkiksi oppijan yhteisöllisten vuorovaikutustaitojen, tietoteknisten taitojen ja vaikuttamisen edistäminen. Oppijoita tuettiin ja kannustettiin, joka toivottavasti on vaikuttanut heidän asenteisiinsa sekä varsinkin heidän motivaatioonsa oppia ja toimia.

8.1 Varhaiskasvatusikäiset lapset

Varhaiskasvatusikäisten lasten mobiiliopetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa otettiin huomioon lasten lähtötaso. Varsinkin heidän suomen kielen taitonsa asetti rajoituksia tehtävien suunnittelulle ja toteutukselle. Useat heistä vasta opettelivat suomea mm. matkimalla ja kuuntelemalla.

Lisäksi otettiin huomioon, että viestit kulkivat lasten lähiaikuisen kautta. Kielelliset ja teknologiset rajoitteet haastoivat myös joidenkin laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden edistämistä.

8.1.1 Ajattelu ja oppiminen

Ajattelu alkaa ihmetyksestä. Varhaiskasvatusikäiset lapset ovat luonnostaan uteliaita ja haluavat oppia. He innostuvat helposti ja matkivat vanhempia. Lapset oppivat ajattelemaan leikkimällä, kuuntelemalla tarinoita ja loruja, tutkimalla ja kokeilemalla. Kaikki tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja lapsen ympäristön kanssa.

Etäkoulussa oppimisympäristö on jo valmiiksi haastava. Omat haasteensa opetukseen tuo myös

mobiililaite. Opetuksessa yritettiin tuoda lapsille uusia ajatuksia ja ihmettelyn aiheita ääni- ja kuvaviestein. Tehtävät rohkaisivat leikkimään, rakentamaan ja kokeilemaan. Lasten lähiaikuisia kannustettiin rohkaisemaan lapsia yrittämään, mahdollisista epäonnistumisista huolimatta.

Lapset opettelivat nimeämään asioita ja suomen kieltä, joka saattoi olla heille uusi ajattelun väline. He opettelivat myös vertailemaan ja jäsentelemään asioita. Ihmettelylle ja oivallusten tekemiselle annettiin mahdollisuuksia.

Oppiminen on yhteisöllistä. Tämän toteuttaminen Etäkoulussa oli vaikeaa oppimisympäristön asettamien haasteiden vuoksi. Oppimistehtävissä kannustettiin oppijoita tekemään yhteistyötä mahdollisuuksien rajoissa.

Kuva 32. Tehtävät ja leikit kehittivät lasten ajattelun taitoja.

8.1.2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Etäkoulun kohdejoukko oli monikulttuurinen. Heille esiteltiin suomalaista kulttuuria ja perinteitä.

Toiminta perustui vuorovaikutukseen, luottamukseen ja arvostukseen. Tehtävissä otettiin huomioon lasten katsomuksellinen tausta ja sitä kunnioitettiin. Lapsia ja heidän lähivanhempiaan kuultiin ja heiltä pyydettiin palautetta.

Lapsia rohkaistiin vuorovaikutukseen ja itseilmaisun taitojen kehittämiseen. Heidän kulttuuri-identiteettinsä kehittymistä tuettiin erilaisin tehtävin.

8.1.3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Varhaiskasvatusikäisten lasten haastavat elinolot eivät tukeneet arjen taitojen edistymistä. Mobiilietäopetuksen suomen kielen tehtävien kautta lapset oppivat myös arjen taitoja. Kantavia teemoja varhaiskasvatusikäisten lasten mobiiliopetuksessa olivat arjen toiminnot kuten aamu- tai iltatoimet,

pukeutuminen sään ja vuodenaikojen mukaisesti. Lapset saivat myös tietoa ja kuvia päiväkodin arjesta, lasten leikeistä Suomessa ja leikkipuistoissa.

Tunnetaitoja opiskeltiin harjoittelemalla tunteiden nimeämistä ja niiden ilmaisua. Tavoitteena oli tukea lasten kotoutumista uuteen kotimaahan.

Kuva 33. Tehtävät ohjasivat arjen toimintoihin ja tunteiden ilmaisuun.

8.1.4 Monilukutaito, viestintä- ja teknologinen osaaminen

Etäkoulu toteutettiin mobiililaitteen välityksellä ja lapset oppivat lukemaan emojeita, kuvia, tekstiä ja kuuntelemaan ääniviestejä. He oppivat myös lähettämään ääniviestejä opettajille. Näin heidän monilukutaitonsa sekä tieto- ja viestintäteknologinen osaamisensa kehittyi.

Lapset saivat luettavaksi ja kuunneltavaksi tarinoita, satuja ja runoja. Kielelliset haasteet vaikeuttivat kuvien ja tarinoiden tulkitsemista tai arviointia. Tekstin ymmärtämistä tuettiin äänitiedostoin, kuvin ja emojein. Leikkiminen vahvisti monilukutaitoa (esimerkiksi Kim-peli harjoitti visuaalista muistia).

Kuva 34. Tehtävät kehittivät monilukutaitoa ja teknologisia taitoja.

8.1.5 Osallistuminen ja vaikuttaminen

Varhaiskasvatusikäisten lasten osallisuuden tukeminen oli mobiilietäopetuksessa haastavaa, mutta ääniviestit mahdollistivat molemminpuolisen vuorovaikutuksen. Lasten lähiaikuinen saattoikin äänittää lasten puhetta opettajille ja näin tuoda esiin lasten yksilöllisiä ajatuksia.

8.2 Peruskoulu- ja toisen asteen ikäiset oppijat

Peruskouluikäisten ja sitä vanhempien oppijoiden laaja-alaista osaamista edistettiin integroimalla nämä tavoitteet oppiaineiden tehtäviin perusopetussuunnitelman mukaisesti.

8.2.1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppijoiden ajattelun taitojen kehittymistä edistettiin kannustamalla heitä tekemään havaintoja kuvista, uutisista, tarinoista tai ympäristöstään sekä pohtimaan ja vertailemaan asioita. Tutkivan oppimisen toteuttaminen oli haasteellista erilaisten rajoitteiden vuoksi (oppijoiden elinympäristö, kielelliset ja akateemiset taidot, teknologiset mahdollisuudet ja opiskelu salassa). Opetuksessa ei myöskään pystytty hyödyntämään erilaisia lähteitä. Kaikki tieto tuli joko tuli suoraan opettajilta tai oppijoiden oman tutkimisen ja havainnoinnin kautta esimerkiksi haastattelemalla lähiaikuisia.

Oppijoita rohkaistiin olemaan uteliaita ja tekemään kysymyksiä. Heille lähetettiin ongelmanratkaisutehtäviä varsinkin matematiikassa. Sanalliset tehtävät vaativat päättelykykyä.

Oppimisen iloa ylläpidettiin sisällyttämällä Etäkoulun oppimateriaaliin toiminnallisia tehtäviä. Ne tukivat myös luovuutta ja oivaltamista.

Oppijoiden oppimisen kehittymistä arvioitiin viikoittain pyytämällä palautetta tehtävien vaativuudesta ja sopivuudesta. Jokainen oppija sai taitotasonsa mukaisia tehtäviä, mikä piti yllä opiskelumotivaatiota. Etäkoulun laajana tavoitteena oli rakentaa perustaa sekä oppimiselle Suomessa että sen elinikäiselle jatkumiselle.

Kuva 35. Tehtävät tukivat ajattelun taitoja ja oppimaan oppimista.

8.2.2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Etäkoulussa tutustuttiin suomalaiseen kulttuuriin muun muassa erilaisten juhlapäivien kautta (juhannus, itsenäisyyspäivä, Runebergin päivä, Kalevalan päivä). Lisäksi oppijat saivat tietoa Suomen Unesco-maailmanperintökohteista ja Suomen historiasta.

Lasten monikulttuurisen identiteetin kehittymistä tuettiin erilaisilla tehtävillä. Heitä ohjattiin näkemään oma monikulttuurinen tausta voimavarana. Lisäksi tehtävissä käytettiin etnisesti ja kulttuurisesti samaistuttavia emojia ja hahmoja. Oppijoita kannustettiin pohtimaan omaa suhdettaan Suomeen.

Oppijoita ohjattiin ikätasoisesti ilmaisemaan omia mielipiteitään ja ajatuksiaan. He opiskelivat suomen ja englannin kieliä sekä oppivat käyttämään matemaattisia symboleita sekä visuaalista ilmaisua mm. emojien avulla. Haasteellisen oppimisympäristön vuoksi muunlainen ilmaisu, kuten kuvataide, draama ja musiikki jätettiin tehtävien ulkopuolelle.

Kuva 36. Tehtävät tukivat kulttuuri-identiteetin kehittymistä, vuorovaikutusta ja ilmaisua.

8.2.3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Etäkoulun oppijoita ohjattiin harjoittamaan arjen taitoja, kuten pukeutumista vuodenaikojen mukaan tai lukujärjestyksen tulkitsemista. Isommat oppijat kirjoittivat omasta arjestaan. Peruskouluikäiset pohtivat myös omia tunteitaan. Niin matematiikan kuin suomen kielen tehtävät opettivat myös kuluttajana toimimista.

Kuva 37. Tehtävät kehittivät arjen taitoja ja itsestä huolehtimista.

8.2.4 Monilukutaito

Etäkoulussa hyödynnettiin sanallista, kuvallista, kuunneltavaa ja numeerista materiaalia. Oppijat tutustuivat erilaisiin teksteihin: tarinoihin, uutisiin, tietoteksteihin, sarjakuviin ja runoihin. He kuuntelivat ääniviestejä ja tutkivat kuvia, niin karttoja, diagrammeja kuin valokuvia, sekä tulkitsivat emojeita. Näin he oppivat ymmärtämään viestinnän erilaisia muotoja. Oppijoille annettiin mahdollisuus kysymiseen, ihmettelyyn ja oivaltamiseen. He kuuntelivat ja tuottivat itse tarinoita. Oppijoiden perusluku- ja kirjoitustaito kehittyi ja sujuvoitui.

Kuva 38. Tehtävät edistivät monilukutaitoa.

8.2.5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Mobiilietäopetus toteutettiin pikaviestisovelluksella ja oppijat ovat oppineet sen monipuolista käyttöä: ääni- ja tekstiviestien, emojien sekä kuvien lähettämistä ja vastaanottamista. Teknologisten haasteiden vuoksi sovelluksen kaikkia ominaisuuksia ei voitu käyttää. Näitä ovat esimerkiksi dokumenttien ja internetlinkkien lähettäminen tai videopuheluiden soittaminen. Valokuvien lataaminen oli välillä niin hidasta, että niitäkin vältettiin.

Kuva 39. Tehtävät edistivät tieto- ja viestintäteknologista osaamista.

8.2.6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Etäkoulun oppijat kuulivat erilaisista ammateista tarinoissa ja runoissa. Maantiedossa vanhemmat oppijat tutustuivat eri maiden elinkeinoihin. Lisäksi oppijat pohtivat ammatteja mm. emojien kautta.

Etäkouluun osallistuminen vaatii oppilailta sisukkuutta, joka on osa yrittäjyyttä. Omien tehtävien loppuun saattaminen vaatii oppilailta haastavissa olosuhteissa erityistä keskittymistä, pitkäjänteisyyttä, vastuunkantoa ja luovuutta.

Kuva 40. Tehtävät tukivat työelämätaitoja ja yrittäjyyttä.

8.2.7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppijat osallistuivat opetuksen sisältöjen ja aikataulun laatimiseen, sekä oppimisen arviointiin. Vanhemmat oppijat saivat tehtäväkseen harjoitella mielipidekirjoittamista. Tutkivan oppimisen periaatteet tukevat osallisuuden taitoja. Vaikuttamisen taitojen ja mahdollisuuksien kehittämien oli erittäin vähäistä. Opettajat eivät olleet läsnä tukemassa päätöksentekoa tai ristiriitojen käsittelyä ja käytettävissä olevat työkalut rajoittivat niiden käsittelyä.

Oppijat saivat tietoa luonnosta ja ilmastonmuutoksesta sekä Itämeren tilasta ympäristöopin, biologian ja maantiedon tehtävissä. Vanhemmat oppijat tutustuivat lisäksi Yhdysvaltojen presidentinvaaleihin ja demokratiaan.

📌 **Arviointi/Palaute** Miten lukeminen sujuu?

Ovatko tekstit liian vaikeita lukea?

👍 tekstit ovat sopivia

👎 tekstit ovat liian vaikeita

Miten tehtävä sujui?

👍 Tehtävä oli sopivan haastava. Osaan jo melko hyvin laskea yhteen- ja vähennyslaskuja, joissa on kymmenylitys.
👎 Tehtävä oli liian haastava. Haluaisin vielä harjoitella lisää yhteen- ja vähennyslaskuja, joissa on kymmenylitys.
9.07

ITSEARVIOINTI: 🧐*Miten kertotaulut sujuvat?*

👍 osaan nämä jo erittäin hyvin
👎 en muista kaikkia kertotauluja vielä, tarvitsen lisää harjoittelua
9.30 ✓✓

📌 **LISÄTEHTÄVÄ:** Suomessa opiskellaan nykyään paljon **tutkivan oppimisen menetelmin.** Oppilaat tekevät tutkimuksia, etsivät tietoa eri lähteistä ja tekevät niistä esitelmiä.
📝 **Haastattele äitiäsi, tätiäsi tai isoäitiäsi** Kysy **mistä päin Suomea** hän on kotoisin. Mitä hän muistaa omasta lapsuuden **maisemastaan.** Minkälainen **luonto** siellä on? Mitä **elinkeinoja** siellä päin oli tai on? Keksi itse omia muita kysymyksiä.
1) Tee ensin kysymyksesi.
2) Sitten tee haastattelu ja kirjoita vastaukset paperille.
3) Kirjoita tästä sen jälkeen lyhyt esitelmä omien taitojesi mukaan.
Näin saat sekä uusia taitoja että uutta tietoa. 😊
9.30

📌 Ota kantaa.
Kirjoita lyhyt mielipidekirjoitus , jonka voisit julkaista esimerkiksi jollakin keskustelufoorumilla.
Aiheen voit valita itse. Voit myös halutessasi kirjoittaa vaihtoehtoisesti seuraavista aiheista:

Erilaisuus on rikkautta!
Kiusaaminen on väärin!
Roskaaminen kuriin!
Ihmisoikeudet
9.13 ✓

Yhdysvaltain presidentinvaali on epäsuora vaali, jossa valitaan Yhdysvaltain presidentti ja varapresidentti. Vaali pidetään neljän vuoden välein.

Tämän vuoden vaalit ovat järjestyksessään 59. Yhdysvaltain presidentinvaalit. Vaalipäivä on nyt ensi tiistaina 3. marraskuuta 2020. Yhdysvalloissa on kaksi pääpuoletta; **Republikaanit ja Demokraatit.**
9.07 ✓✓

Kuva 41. Tehtävät olivat osallistavia ja kehittivät vaikuttamisen taitoja.

9 Arviointi ja palaute

Etänä toteutetussa opetuksessa oppijoiden osaamisen arviointi on haastavampaa kuin lähiopetuksessa. Oppilaiden tekemisiä ei voi nähdä, ellei niitä lähetetä opettajalle esimerkiksi valokuvina tai ääniviesteinä. Etäkoulu-hankkeessa mobiilietäopetusta suunniteltiin samanaikaisesti kuin sitä toteutettiin. Tämän takia palautetta pyydettiin jatkuvasti viikoittain, jolloin toteutusta kyettiin muokkaamaan ja toteuttamaan oikeatasoisesti ja yksilöllisesti.

9.1 Oppijan arviointi

Mobiilietäopetuksessa arviointi on aina ensisijaisesti lasta ja nuorta itseään varten. Sen tulee auttaa häntä ymmärtämään omaa oppimistaan. Arvioinnin on oltava oikeudenmukaista, rakentavaa, positiivista ja kannustavaa (Opetushallitus, 2014). Arviointi voi olla sekä toteavaa että sisältää ehdotuksia, kuinka edetä tai korjata suoritusta. Sen tulee olla aina olla yksilöityä, monipuolista ja oikea-aikaista (Atjonen et al. 2019). Hauraillla alueilla elävien lasten ja nuorten arvioinnin tulee myös valaa uskoa heidän omiin kykyihinsä oppia ja kehittyä ainutlaatuisena yksilönä.

Etäkoulussa arviointi oli jatkuvaa ja oppijoiden taitotasoa havainnoitiin koko ajan. Oppijat palauttivat tehtäviä teksti- ja ääniviesteinä sekä valokuvina. Oppijoiden palauttamien tehtävien perusteella opettaja saa käsityksen siitä, mitä oppija jo osaa ja ovatko tehtävät liian vaikeita. Arvioinnin avulla opettaja suunnittelee ja tuottaa yksilöllisiä oppimateriaaleja oppijoille. Oppimateriaaleihin voidaan liittää tehtäviä, joissa oppija pääsee harjoittelemaan myös itsearvioinnin taitoja.

Kuva 42. Oppijat harjoittelivat itsearvioinnin taitoja.

Kuva 43. Opettajan antamaa palautetta ja ohjausta.

Palaute arvioi oppijan tekemää suoritusta. Opettaja voi kommentoida oppijan tehtäväpalautusta suullisesti, kehuen ja kannustaen onnistumisesta tai kiinnittäen oppijan huomiota tehtävän haasteisiin ja ongelmiin. Opettaja voi arvioida oppimista valokuvien, sekä teksti- tai ääniviestien avulla. Palaute ohjaa ja kannustaa oppilasta kehittämään uusia taitoja ja johdattaa uusien oppimateriaalien tai työskentelytapojen pariin. Opettaja voi antaa ratkaisuja tehtäviin sekä suunnata oppimista ja ehdottaa, mitä oppijan kannattaa tehdä seuraavaksi.

9.2 Palaute mobiilietäopetuksesta

Tehtävien, käytäntöjen, oppimateriaalien ja viestinnän jatkuva arviointi on tärkeää, jotta opetusta voidaan kehittää ja muokata vastaamaan yhä paremmin oppijoiden ja lähiaikuisten tarpeita. Palautetta opetuksen ja tehtävien onnistuneisuudesta kannattaa pyytää niin, että sen antaminen on helppoa ja nopeaa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että palautepyyntöön voi vastata ääni- ja tekstiviestein tai vain pelkillä emojeilla. Arvioinnin kannalta on tärkeää, että opettajien ja lähiaikuisten välillä on turvallinen ja luottamuksellinen vuorovaikutussuhde.

Jokaisen viikon päätteeksi opettajat lähettivät oppijoille ja lähiaikuisille helposti lähestyttävät, vakiomuotoiset palautepyynnöt, joissa kysyttiin esimerkiksi tehtävien kuormittavuudesta ja haastavuudesta. Muutaman kerran vuodessa kerättiin laajempaa palautetta mobiiliopetuksen aikatauluista, oppiaineista ja niiden sisällöistä sekä oppimateriaaleista. Opettajat rohkaisivat oppijoita ja lähiaikuisia kertomaan oppimisen haasteista ja onnistumisen kokemuksista.

Kuva 44. Etäkoulu-hankkeessa opettajat keräsivät aktiivisesti palautetta eri tavoin oppilailta ja lähiaikuisilta.

Kuva 45. Lähiaikuisten ja oppijoiden antamaa spontaania palautetta tehtävistä.

Lisäksi lähiaikuiset ja isommat oppijat antoivat palautetta tehtävistä. Tämä auttoi seuraavien tehtävien suunnittelussa. Palaute auttoi opettajia ymmärtämään, jos jotain tehtävää piti harjoitella enemmän kuin aluksi oli suunniteltu. Tällöin opetuksen arviointi ja kehittäminen on vuorovaikutteista. Tämä myös ylläpitää oppijoiden motivaatiota oppimiseen.

10 Mobiilietäopetuksen merkitys ja vaikuttavuus

Mobiilietäopetuksen merkityksellisyyttä ja vaikuttavuutta voidaan pohtia eri tasoilta. Mikä merkitys tällä on oppijalle tai hänen lähiaikuiselleen? Lisäksi voidaan pohtia mobiilietäopetuksen vaikuttavuutta yhteiskunnallisella tasolla.

10.1 Koulutuksen merkitys oppijoille

Mobiilietäopetus tarjoaa oppijoille mielekästä, heidän tieto- ja taitotasolleen sopivaa tekemistä sekä oppimisen iloa. Säännöllisesti samaan aikaan päivästä tulevat opetus- ja virikeviestit antavat hauraillla alueilla elävien oppijoiden päiviin rutiinia ja virikkeitä. Lisäksi lapset ja nuoret saivat tietoa maailmantilanteesta. Heitä myös vastavuoroisesti kuultiin, joka edisti osallisuuden tunnetta. Mobiilietäopetus edisti sekä uuteen maahan kotoutumista että oppijoiden elinikäistä oppimista.

10.1.1 Koulutuksen merkitys elämänkaarella

Mobiilietäopetus tarjoaa haurailla alueilla eläville lapsille matalan kynnyksen mahdollisuuden oppimiseen. Se mahdollistaa yksilöllisen opetuksen lapsille ja nuorille, joiden koulupolku on ollut rikkonainen, ja joiden perustaidot ovat heikot.

Yksilöllisesti suunniteltu ja toteutettu mobiilietäopetus on kehittänyt Etäkoulu-hankkeeseen osallistuneiden oppijoiden akateemisia perustaitoja. Lähiaikuisten ja oppijoiden arvioiden mukaan oppijat ovat kehittyneet kaikissa oppiaineissa. Merkittävimpiä opettajille jaettuja oppimiskokemuksia ovat olleet lukemaan ja kirjoittamaan oppiminen, sujuvan lukutaidon saavuttaminen äidinkielessä sekä peruslaskutaitojen vakiintuminen. Positiiviset oppimiskokemukset lisäävät oppijoiden ja lähiaikuisten motivaatiota ja sitoutumista opiskeluun.

Mobiilietäopetuksen avulla voidaan kehittää haurailla alueilla elävien lasten ja nuorten akateemisia perustaitoja. Luku- ja kirjoitustaito sekä matemaattiset taidot helpottavat sopeutumista ja oppimista, kun koulunkäynti on jälleen mahdollista. Perustaitojen hallinnalla on merkitystä myös ammatillisen koulutuksen ja työllistymisen näkökulmasta. Hyvät perustaidot vähentävät syrjäytymisriskiä.

Taitojen ja tietojen opetuksen lisäksi mobiilietäopetuksen tavoitteena on auttaa oppijoita rakentamaan positiivisia tulevaisuuskuvia. Oppijat saavat kokemuksia aktiivisesta toimijuudesta ja tunnistavat omia vahvuuksiaan. He oppivat, kuinka tehdyt valinnat ja päätökset vaikuttavat toteutuvaan todellisuuteen, joka on täynnä mahdollisuuksia. Mobiilietäopetuksen tarjoaminen on tärkeä voimaannuttamisen keino, ja se voi edistää haurailla alueilla elävien lasten ja nuorten tietojen, taitojen ja itseluottamuksen kehittymistä.

10.1.2 Koulutus osana kotoutumista

Etäkoulu-hankkeessa mobiilietäopetus järjestettiin al-Holin leirillä olevien lasten Suomeen kotouttamisen vuoksi. Kotoutumisella tarkoitetaan uuteen maahan ja kulttuuriin asettumista. Kotoutuminen on vuorovaikutteinen prosessi, jossa maahantulijalle tarjotaan tietoja ja taitoja, joita yhteiskuntaan sopeutuminen edellyttää. Kielen oppiminen on tärkeässä roolissa kotoutumisessa ja uuden kulttuurin ymmärtämisessä. Etäkoulu-hankkeessa mobiilietäopetus painottui kielen oppimiseen ja suomen kielen tutuksi tulemiseen. Useat lapsista olivat syntyneet Syyriassa eivätkä olleet tottuneet kuulemaan suomen kieltä. Lisäksi mobiilietäopetuksessa kerrottiin suomalaisesta kulttuurista, historiasta ja tavoista. Näin ennakoitiin Suomeen paluuta. Oppijoille myös kerrottiin esimerkiksi mitä suomalaiset lapset tekevät päiväkodissa, koulussa tai vapaa-ajalla.

Mobiilietäopetuksen avulla voidaan edistää pakolaisleirillä elävien lasten sopeutumista uuteen asuinmaahan. Mikäli on tiedossa mihin maahan pakolaistaustainen lapsi on muuttamassa voidaan mobiilietäopetuksella tarjota lapselle ennakkoon tehtäviä kielen ja kulttuurin oppimisessa. Näin voidaan tukea lapsen orientoitumista uuteen maahan. Lisäksi lapselle voi kehittyä joitain kielellisiä perustaitoja jo ennen muuttoa.

10.1.3 Koulutus väkivaltaisen radikalisoitumisen ennaltaehkäisemisessä

Väkivaltaista radikalisoitumista ja ekstremismiä voidaan parhaiten torjua ennalta ehkäisevällä työllä. Ennaltaehkäisy on aina tehokkaampaa kuin seurausten korjaaminen (Sisäministeriö, 2020). Kaikki koulunkäyntiä ja oppimista tukeva toiminta ehkäisee radikalisoitumista. Jokainen vuosi koulutusta vähentää konfliktin riskiä noin 20 % (Global partnership, 2021). Rauhankasvatustyö, tunnetaitojen harjoittaminen ja kiusaamisen ehkäisy ovat esimerkkejä radikalisoitumista ehkäisevästä kasvatuksesta.

Väkivaltaisen radikalisoitumisen ennaltaehkäiseminen lisää turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta. Lisäksi se vähentää väestöryhmien välistä vastakkainasettelua ja yhteiskunnan polarisaatiota, jonka lisääminen on väkivaltaisten ekstremististen ryhmien tavoite.

Vuorovaikutus on väkivaltaisen radikalisoitumisen ehkäisemisessä tärkeää. Mobiilietäopetuksessa opettaja ylläpitää vuorovaikutusta olemalla läsnä, keskustelemalla ja kuuntelemalla herkällä korvalla oppijoita ja lähiaikuisia heidän tarpeistaan ja huolistaan sekä tarjoamalla niihin ratkaisuja.

10.2 Koulutuksen merkitys lähiaikuiselle

Mobiilietäopetus tarjoaa myös lähiaikuisille mielekästä toimintaa, jonka ympärille voi rakentaa arjen rutiinit.

Lähiaikuisen ja oppijan välinen toimiva vuorovaikutussuhde on välttämätön mobiilietäopetuksen onnistumiseksi. Vuorovaikutussuhde voi kehittyä opiskelun ohessa – lähiaikuinen ja oppija oppivat toisistaan uutta työskennellessään yhdessä yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Heidän vuorovaikutussuhteensa voi syventyä.

Lähiaikuiselle mobiilietäopetus voi olla mielekäs ja voimaannuttava kokemus. Hän on merkittävä ja arvokas toimija, jota ilman oppija ei voi osallistua opetukseen. Ohjaajan rooli on haasteellinen, ja lähiaikuinen voi löytää itsestään uusia vahvuuksia ja ominaisuuksia. Hänelle tarjoutuu mahdollisuus myös oppia itse uusia taitoja tai kerrata aikaisemmin opittua.

Mobiilietäopetukseen osallistuminen ja siinä saadut onnistumisen kokemukset suuntaavat lähiaikuisen ajatuksia kohti tulevaisuutta. Oppijan opiskelun seuraaminen ja omassa roolissa kehittyminen antavat positiivisia onnistumisen kokemuksia. Parhaimmillaan mobiilietäopetus luo toivoa positiivisesta tulevaisuudesta monine mahdollisuuksineen niin lähiaikuiselle kuin oppijalle.

10.3 Mobiiliopetuksen yhteiskunnallinen merkitys

Haurailla alueilla eli äärimmäisen väkivaltaisilla ja konfliktialueilla alueilla asuu noin 1,8 miljardia ihmistä (OECD, 2020). Lisäksi miljoonat ihmiset joutuvat vuosittain hätään luonnonolojen, kuten ilmastonmuutoksen aiheuttamien ongelmien, myrskyjen, maanjäristysten tai tulivuoren purkausten takia.

Vuonna 2018 yli 250 miljoonaa lasta ja nuorta oli koulutuksen ulkopuolella (UNESCO, 2019).

Vuonna 2019 alkanut koronapandemia aiheutti lisäksi satojen miljoonien lasten koulujen sulkemisen ympäri maailman. Mobiilietäopetukselle voikin olla suuri tarve sekä haurailla alueilla että äkillisissä yhteiskunnallisissa kriiseissä. Mobiilietäopetus on tehokasta, edullista ja nopeaa järjestää sekä oppijoille helppokäyttöistä (Alalwan, Alzahrani ja Sarrab, 2013).

Haurailla alueilla koulutusta ja interventioita tarjoavat usein erilaiset kansainväliset tai paikalliset järjestöt, jotka voisivat hyödyntää mobiilietäopetusta. Koulutus hätätilanteissa tai kriisialueilla on usein sidoksissa politiikkaan. Kouluttamattomalla väestöllä voi olla yhteiskunnallista vaikutusta alueen pysymiseen epävakaana (Burde, 2017). Koulutuksen järjestäminen näillä haavoittuvilla alueilla on äärimmäisen tärkeää, sillä se edesauttaa alueen tasapainottamista, tukee yhteiskunnallista rakentamista ja edistää globaalia turvallisuutta. Heikentynyt tai epäoikeudenmukainen pääsy koulutukseen aiheuttaa tai edistää konflikteja. Mobiilietäopetus voisi lisätä koulutusmahdollisuuksia näissä olosuhteissa.

Kouluttamisella voidaan tukea valtioiden tai alueiden rauhoittumista ja jälleenrakentamista. Lisäksi koulutus lisää nuorten tulevaisuuden mahdollisuuksia ja suunnitelmia, ennaltaehkäisee radikalisoitumista ja tukee valtioiden laillisuutta kansalaisten näkökulmasta. Mobiilietäopetuksella on valtavat mahdollisuudet lisätä haurailla alueilla elävien lasten ja nuorten koulutuksen saavutettavuutta.

Kun koulutusmahdollisuuksia ei ole, lasten ja nuorten todennäköisyys liittyä aseellisiin ryhmiin kasvaa. Mobiilietäopetuksella voidaan tarjota heille vaihtoehtoisia polkuja ja tulevaisuuden toivoa. Se on suhteellisen edullinen, ajasta ja paikasta riippumaton tapa järjestää opetusta haasteellisissa olosuhteissa ja haurailla alueilla. Se mahdollistaa matalan kynnyksen vuorovaikutukseen opettajien ja toisten oppijoiden kanssa. Mobiilietäopetus voi olla jopa ainoa mahdollisuus perustaitojen (lukeminen, kirjoittaminen ja matemaattiset taidot) opettamiseen näiden alueiden lapsille ja nuorille. Toiminnallisella, tutkivalla opetuksella voidaan lisäksi edistää oppijoiden toimijuutta ja itsetuntoa.

Kvs-säätiön toteuttama mobiilietäopetus on kansainvälisesti tarkasteltuna edelläkävijä; vastaava työtä ei tiettävästi ole aikaisemmin toteutettu. Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa tarjoaisi uusia näkökulmia ja mahdollisuuksia mobiilietäopetuksen kehittämiseen.

11 Mobiilietäopetuksen tulevaisuus

Mobiililaitteiden määrä maailmalla on valtava ja niitä on jo lähes kaikkialla. Opetuksen järjestämiseen mobiililaite soveltuu hyvin, sillä sitä kautta viestin saa nopeasti oppijalle joko ryhmässä tai yksilöllisesti. Etäkoulu-hanke on osoittanut, että kokeilemalla voidaan saavuttaa erinomaisia oppimistuloksia. Mobiiliopetusta kannattaakin kokeilla erilaisten toimijoiden kesken ja kehittää sitä toimivaksi opetuksen menetelmäksi niin etä-, lähi- tai hybdiriopetukseen.

11.1 Mobiilietäopetuksen kehittäminen Etäkoulu-hankkeessa

Haurailla alueilla elävien lasten ja nuorten mobiilietäopetuksen kehittäminen on Etäkoulu-hankkeessa tapahtunut kokeilun, haasteiden ja käytännön kokemusten kautta. Kuvausta vastaavasta opetuksesta ei hanketta aloitettaessa ollut.

Kansainvälisillä avustusjärjestöillä, jotka toimivat haurailla alueilla elävien lasten ja nuorten parissa, on opetussuunnitelmia lähiopetuksena opettajan johdolla tapahtuvaan varhaiskasvatuksen, esi- ja alkuopetukseen. Opetussuunnitelmat painottavat lukutaidon ja laskemisen harjoittelua leikin ja yhteisen toiminnan kautta. Ne mallintavat tarkasti sekä opettajan että lasten ja nuorten puhetta ja toimintaa. Niissä on tarkat tuntisuunnitelmat ja ohjeet yli 150 leikkiin ja aktiviteettiin, jotka edistävät lasten toimijuutta (Save the Children, *s.a.*).

Haurailla alueilla elävien lasten ja nuorten mobiilietäopetus hyötyisi oman opetussuunnitelman kehittämisestä. Etäkoulu-hankkeessa oppimateriaalia kehitettiin ja opetussuunnitelmaa sovellettiin samalla kuin opetusta toteutettiin. Olisi tärkeää pohtia tarkemmin kuinka opetussuunnitelmaa voi soveltaa oloissa, missä ei ole oppikirjoja tai muita opiskeluvälineitä, eikä internetiä voida käyttää tietolähteenä.

Mobiilietäopetukseen suunniteltua tai siihen sopivaa oppimateriaalia ei juuri ole tarjolla. Kun kuvien, videoiden ja tiedostojen välittäminen on vaikeaa tai mahdotonta, oppimateriaalien käyttö on hyvin rajallista. Etäkoulu-hankkeessa opettajat suunnittelivat ja tuottivat oppimateriaalin itse, hyödyntäen ja soveltaen jo olemassa olevaa oppimateriaalia.

Mobiilietäopetussuunnitelmassa pitäisi kirjata tavoitteita myös oppija-opettaja-vuorovaikutuksen kehittämiseen, sillä toiminta perustuu luottamukseen ja yhteiseen ymmärrykseen. Ääniviestit ovat äärimmäisen tärkeässä roolissa, samoin videoyhteys, jos sitä voi käyttää. Opetussuunnitelmassa olisi hyvä olla lähiaikuisen ja opettajan yhteistyön tavoitteet ja toiminnan kuvaus.

Etäkoulu-hankkeessa ei yleensä voitu käyttää valokuvia. Heikon internetyhteyden takia ne latautuivat hitaasti tai ei lainkaan. Emojit toimivat hyvin, mutta niiden valikoima ei riittänyt opetuksen tarpeisiin. Vastauksena ongelmaan hankkeessa kehitettiin kevyitä, nopeasti latautuvia tarrakuvia (ks. Liite). Niitä voidaan käyttää pikaviestisovelluksissa täydentämään oppimateriaaleja ja tukemaan kirjallista tai suullista viestintää oppijoiden ja lähiaikuisten kanssa. Tarrakokoelma sisältää symboleita, jotka kuvaavat

1) oppijan elinympäristöä
2) oppijan, lähiaikuisen ja opettajan välistä vuorovaikutusta
3) oppiaineita ja niiden sisältöjä.

Lisäksi mobiilietäopetuksen oppijan diagnostinen, formatiivinen ja summatiivinen arviointi tarvitsisivat tarkennusta ja kehittämistä. Arviointi ja palaute on tärkeässä roolissa varsinkin, kun oppijan kognitiivisissa ja kielellisissä taidoissa on viivettä.

11.2 Mobiilietäopetuksen mahdollisuudet tulevaisuudessa

Mobiilietäopetus sopii poikkeusoloissa ja hauraillla alueilla elävien opetuksen järjestämiseen varhaiskasvatusikäisistä aikuisopiskelijoihin. Se on nopeasti toteutettavissa, sillä suurimmalla osalla maailman väestöstä on jonkinlainen mahdollisuus käyttää esimerkiksi älypuhelinta. Mobiilietäopetus ei vaadi teknologisesti muuta kuin puhelimen ja puhelinliittymän. Jos käytössä ei ole internetiä, onnistuu opetus tarvittaessa vaikka tekstiviestien avulla.

Mobiilietäopetuksen järjestäminen on suhteellisen edullista. Viestintä voi olla nopeaa ja spontaania, ja se on mahdollista 24/7. Etäopetus voi olla myös joustavampaa kuin formaali opetus. Kun opetus on ajasta ja paikasta riippumatonta, oppija voi opiskella hänelle sopivana ajankohtana, ja mobiililaitteessa oppimateriaali on aina käsillä. Opettajan ohjaus ja muiden oppijoiden tuki on saavutettavissa matalalla kynnyksellä ja nopeasti.

Mobiilietäopetusta voidaan järjestää myös lähi- tai hybridiopetuksen ohessa. Se tarjoaa uusia mahdollisuuksia esimerkiksi yksilöllisen oppimisen tuen järjestämiseksi sekä vuorovaikutuksen ja saavutettavuuden lisäämiseksi. Mobiilietäopetus tuntuu henkilökohtaiselta, kun opetus tulee suoraan henkilökohtaiseen, mukana kulkevaan puhelimeen. Lisäksi tehtäviä voidaan yksilöllistää ääniviesteillä, kuvilla ja emojeilla. Mikäli mobiilietäopetusta järjestetään varhaiskasvatusikäisille, on muistettava, että pienten lasten osallistuminen mobiilietäopetukseen vaatii lähiaikuisen läsnäoloa.

Mobiilietäopetus on varmasti tullut jäädäkseen ja sitä on kehitettävä erilaisten toimijoiden verkostoissa. Opetussuunnitelman laatiminen ja oppimateriaalien tuottaminen voisivat helpottaa sen käyttöönottoa. Oppimateriaalin tuottamisessa tulisi ottaa huomioon mahdollinen heikko internetyhteys, varsinkin haurailla alueilla toimittaessa. Oppimateriaalien kehittämisessä voisikin selvittää offline-tilassa hyödynnettäviä mahdollisuuksia sekä oppimispelien käyttöä. Tulevaisuudessa mobiilietäopetuksen kehittämisen kannalta on tärkeää koota ja jakaa eri toimijoiden hyviä käytäntöjä sekä osallistaa oppijat mukaan opetuksen kehittämiseen.

Lähteet

Alalwan, N., Alzahrani, A. ja Sarrab, M. 2013. *M-Learning the Next Generation of Education in Cyberspace.* World Academy of Science, Engineering and Technology Vol. 75

Atjonen, Päivi et al. 2019. *"Että tietää missä on menossa" Oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa.* Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 7:2019.

Björkstrand, S. ja Nieminen, J. 2019. *Kuinka hyvin tunnet Euroopan kartan? Testaa osaamisesi!* YLE oppiminen: https://yle.fi/aihe/artikkeli/2019/05/14/kuinka-hyvin-tunnet-euroopan-kartan-testaa-osaamisesi viitattu 25.5.2021

Burde, Dana et al. 2017. *Education in Emergencies: A Review of Theory and Research.* Review of Educational Research. Vol. 87, No. 3, sivut. 619–658 DOI: 10.3102/0034654316671594

Grimmin veljekset 2017. *Hannu ja Kerttu. Lyhennetty suomennos Kati Weiss.* https://iltasatu.org/lue-selaimessa/?id=1607 viitattu 25.5.2021

Goodhart, Pippa 2018. *Kolme iloista koiraa. Vihreä banaani -sarja. Suom. Leskinen, Terhi.* Karkkila: Kustannus-Mäkelä.

Global partnership 2021. *Education data highlights* https://www.globalpartnership.org/results/education-data-highlights

Jokikokko, K. 2016. *Reframing Teachers' Intercultural Learning as an Emotional Process.* Intercultural Education, 27(3), 217–230.

Jokikokko, K. & Uitto, M. 2016. *The Significance of Emotions in Finnish teachers' Stories about their Intercultural learning.* Pedagogy, Culture and Society, 25(1), 15–29.

Kotilainen, Leena 2014. *Hauraan valtion käsite ei ole yksiselitteinen.* Politiikasta-lehti. https://politiikasta.fi/hauraan-valtion-kasite-ei-ole-yksiselitteinen/ viitattu 20.9.2021

UNICEF. *Lapsen ja nuoren oikeuksien sopimuksen lisäpöytäkirjat:* https://www.unicef.fi/lapsen ja nuoren-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/lisapoytakirjat/ viitattu 5.5.2021

Levola, Kari 2010. *Leevi ja Leonora. Vihreä varis -sarja.* Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

OECD/DAC. 2007. *The Principles for Good International Engagement in Fragile States and Situations.* OECD, Paris.

OECD, 2020. *The state of fragility in 2020.* https://www.oecd-ilibrary.org/sites/5d27ed4c-en/index.html?itemId=/content/component/5d27ed4c-en#snotes-d7e8378 viitattu 21.9.2021

Opetushallitus 2014. *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Määräykset ja ohjeet 2014:96.* Helsinki: Opetushallitus.

Opetushallitus 2016. *Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Määräykset ja ohjeet 2016:1.* Helsinki: Opetushallitus.

Opetushallitus 2018. *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Määräykset ja ohjeet 2018:3a.* Helsinki: Opetushallitus.

Peltonen, Kirsi 2011. *Children and violence. Väitöskirja. Acta Electronica Universitatis Tamperensis 1083.* Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Rajala, Antti 2016. *Toward an agency-centered pedagogy A teacher's journey of expanding the context of school learning.* Väitöskirja. Opettajankoulutuslaitoksen julkaisuja 395. Helsingin yliopisto.

Räsänen, Rauni, Jokikokko, Katri ja Lampinen, Johanna. 2018. *Kulttuuriseen moninaisuuteen liittyvä osaaminen perusopetuksessa. Kartoitus tutkimuksesta sekä opetushenkilöstön koulutuksesta ja osaamisen tuesta.* Opetushallitus: Raportit ja selvitykset 2018:6. Juvenes Print - Suomen Yliopistopaino Oy, Helsinki.

Save the Children. s.a. *Emergent literacy and math 2.0.*

Sisäministeriön julkaisuja 2020:1. Kansallinen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisyn toimenpideohjelma 2019–2023

Tikka, Ilona. 2004. *Suomalainen lapsi maailmalla - Kolmannen kulttuurin kasvatit.* Kansanvalistusseura.

Tugrul Korucu, Agah & Alkan, Ayse. 2011. *Differences between m-learning (mobile learning) and e-learning, basic terminology and usage of m-learning in education.* Procedia Social and Behavioral Sciences Nro. 15, sivut 1925–1930. DOI: 10.1016/j.sbspro.2011.04.029.

UN General Assembly. *Transforming our world : the 2030 Agenda for Sustainable Development,* 21 October 2015, A/RES/70/1, available at: https://www.refworld.org/docid/57b6e3e44.html viitattu 20.9.2021

UNESCO. *New Methodology Shows that 258 Million Children, Adolescents and Youth Are Out of School.* Fact Sheet no. 56 September 2019 UIS/2019/ED/FS/56 http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/new-methodology-shows-258-million-children-adolescents-and-youth-are-out-school.pdf viitattu 21.9.2021

UNESCO et al, 2021. *Education Sector Analysis Methodological Guidelines Volume III* ISBN: 978-92-806-5214-7. Published by IIEP-UNESCO, UNICEF, the Global Partnership for Education, and the (UK) Foreign, Commonwealth & Development Office.

Uspenski, Eduard 2008. *Fedja-setä, kissa ja koira.* Suom. Anhava, Martti. Helsinki: Otava.

YK:n yleissopimus lapsen ja nuoren oikeuksista 1989. https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf viitattu 5.5.2021

Waters, Lea. 2011. *A Review of School-Based Positive Psychology Interventions.* The Australian Educational and Developmental Psychologist; Melbourne Vol. 28, 2:75-90. DOI:10.1375/aedp.28.2.75

LIITE

ILONA TAIMELA, OPETTAJA ”AINO”
TUIJA TAMMELANDER (TOIM.)

Mobiilietäopetuksen toimintamalli

LAPSEN OIKEUS OPPIMISEEN HAURAILLA ALUEILLA

Tässä raportissa esitellään Kvs-säätiön koulutushankkeessa kehitetty mobiilietäopetuksen toimintamalli. Sen avulla toteutettiin etäopetus Syyrian al-Holin leirissä asuville suomalaislapsille vuosina 2020-2021. Leirin olosuhteet olivat vaikeat, eikä lapsilla ollut mahdollisuutta koulunkäyntiin.

Raportti vastaa muun muassa kysymyksiin, mitkä olivat etäopetuksen pedagogiset periaatteet, mitä haasteita etäopetuksessa oli ja miten se käytännössä toteutettiin. Lopussa arvioidaan mobiilietäopetuksen merkitystä, vaikuttavuutta ja soveltamismahdollisuuksia tulevaisuudessa.

Maaliskuussa 2020 käynnistyneen poikkeuksellisen koulutushankkeen sytykkeenä oli viranomaisten toive turvata lasten perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Tavoitteena oli tuoda lasten ja nuorten arkeen rutiinia ja virikkeitä sekä mahdollisuuksia oppimisen iloon. Lisäksi haluttiin tukea ja edistää kriisin keskellä elävien lasten ja nuorten kotoutumista Suomeen. Opetuksen toteutti ulkoministeriön aloitteesta ja opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella Kvs-säätiön Etäkoulu Kulkuri.

Kvs
Säätiö • Foundation